

REVISTA PEDAGOGICĂ

Nu este mărire fără
virtute; dar nici vir-
tute fără lumină. Deci
lumină înainte de tote.

Națiunea ce mai mare
este aceea care are cele
mai multe școli.
Școala este arma viito-
rului.

Familia și școala trebuie
să lucreze împreună la o-
ducția copiilor.
Scopul principal al edu-
cației este formarea carac-
terelor energice și morale.
Educația și ajunge scop-
ul prin ajutorul instruc-
țiunii.

INȘTIINTĂRI

I Oricine face cinci abonați, primește abonamentul cincilea abonat.

II Oricine trimite vre-o scrisoare administrației sau redacției e rugat să noteze districtul, plasa și comuna, de unde pornește, căci vine multă corespondență fără locul pornirii.

III Oricine privește Redacția și Administrația revistei se va adresa subsemnatului.

ENIŢ-BĂLTEANU

București, Calea Moșilor 138.

ROMANII DIN MACEDONIA

Intre Româniî Macedonenî și episcopii greci, luptele devin din ce în ce mai înviersunate; pentru că acești episcopi își dau toate silințele ca să înăbușească ori-ce simțimînt național la Româniî din Macedonia, Epir și Albania.

Pentru ca cititorii noștri să-și poată mai bine face idee despre aceste lupte, cităm doă cazuri noi.

În comuna Hrupișta, Româniî au clădit o biserică noă, deși episcopul grec a protestat și a pus totul în mișcare ca să-i împiedice. Dupe ce biserica a fost terminată, episcopul nevoind să-o sfințească, Româniî au adus 12 preoți să slujească. Atunci episcopul a cerat s'o închidă cu ajutorul armatei; dar prefectul turc l'a făcut să înțeleagă că Româniî au tot dreptul să facă serviciul dumnezeesc în românește, limba lor, de oare-ce toate cultele sint libere în Turcia. Preoții români au început serviciul divin printr'un imn în onoarea Maiestății Sale Sultanului.

Duminica trecută însă în biserica română din Crușova, care e un oraș mare românesc, episcopul grec Alexandros și profesorii greci s'au năpustit *cu bâtele* asupra cântărețului român și l-au bătut înfricoșat, așa că poate l-ar fi și omorît, dacă nu săriau Româniî să-l scape. Și această numai din cauză că acel cântăreț cânta românește. Româniî nevoind să facă scandal în biserică, n'au bătut pe episcop nici pe profesorii greci, ci s'au mărginit să scape pe cântăreț. Subprefectul turc de aci a

dat ajutor grecilor, așa că Românii au fost dați afară din biserica lor. Dar Românii nu s'au lăsat, ci au reclamat telegrafic marelui vizir și ministrilor de interne și de justiție din Constantinopol. În urma acestora, guvernorul general al Macedoniei, cu reședința la Monastir (Bitolia), a cerut subprefectului din Crusova să-i trimită imediat la Monastir pe profesorii greci, pe cântărețul român, de asemenea pe sergentul de poliție și pe toți jandarmii cari au năvălit în biserica română.

Învierșunarea episcopilor greci este mare, căci diplomația greacă a căutat tot-dauna să înșele opinia Europei arătând pe Românii din acele ținuturi ca adevărați greci. Intemeindu-se pe intrigi, Grecia susține că Macedonia, Epirul și Albania trebuie să se dea ei; de oare-ce guvernul din Atena arăta că ele sînt locuite numai de Greci și că populația lor ar dori să fie alipite la statul grecesc.

Românii, înlocuind clerul grecesc prin clerul național, au dat o lovitură mortală politicei grecești din Turcia, politică întemeiată numai pe minciună și înșelăciune. De aci turbarea clerului grecesc. Dar nu va trece lung timp și Românii Macedonenii vor avea mitropolitul lor național. Atunci clerul grecesc va trebui să părăsească provinciile române din Turcia, după cum a părăsit Muntenia și Moldova la finele perioadei fanarioților. Înainte decî și tot înainte, Românii Macedonenii; cauza noastră e dreaptă și totdauna dreptatea va eși biruitoare până în cele din urmă.

E. B.

INSTRUCȚIA ȘI EDUCAȚIA

Din toate părțile se aude acușațiunea, că «scoalele noastre primare nu educă ci numai instruează, fără ca să dea importanță formării moralității și religiosității. Greșalele, ba chiar păcatele vieții noastre sociale atât de sinistre în cea mai mare parte de aceea se par astfel, pentru că învățătorii nu-și împlinesc chemarea lor în mod conștiincios!» Ast-fel vorbesc cei neîndestulați. Alții însă pretind ca scoala mai întâi să educă și numai după aceea să instrueze. Am citit în programul unei reviste pretinsă pedagogică, că «institutele noastre primare trebuie să se ocupe mai mult de educație de cât de instrucțiune. Prin aceasta punându-se mai mult interes în dezvoltarea moralului și caracterului, interesul de binele public și simțul patriotic, precum și tipicul vieții noastre sociale să schimbă...»

Pe toate cărările, scoala se face responsabilă de nevoile vieții publice și de la dânsa se așteaptă vindecarea ranelor societății; apoi stereotip ea se acuză de toate acele greșeli și lipsuri, a căror cauze ar trebui cercetate afară din cercul său de activitate.

În tot cazul e bine să lămurim aceste păreri. Dacă într'adevăr este ceva adevărat în afirmarea că scoala nu corespunde chemării sale, atunci momentan trebuie găsit modul, prin care să se schimbe această stare, ca nu cum-va din negligența scoalei să sufere și tirbire existența noastră socială și viața noastră de stat; iar dacă răul provine din alt izvor și încă — după afirmarea multora — el se simte în cercul împrejurărilor sociale, atunci trebuie să arătăm adevărata cauză și să facem responsabili de vindecarea răului pe aceia, cărora le stă în putere de a împiedeca mersul boalei.

Să vedem mai întâi dacă e atât de mare pericol din cursul vieții noastre sociale precum mulți îl văd?

Eū zic, cā nu!

În natura omeneascā zace împrejurarea aceea, de a vedea — de obiceiū — prezentul mai obscur de cāt trecutul.

Mie mi se pare cā, mai ales cānd voim sā controlām starea noastrā socialā, cu toȚii, nu ne putem mântui ușor de greșeala aceasta. Uitānd părȚile obscure ale trecutului, ne nutrim cu credinȚa cā rātācirile, greșalele și păcatele în zilele noastre sā prezintā în număr cu mult mai mare, și cā lupta adevărului cu mișelia sāv corupȚiunea e cu mult mai grea de cum era în timpurile trecute.

Cei mai mulȚi uitā foarte curend neplācerile din trecut, pe cānd suvenirile plācute le menajazā în amintire cu plācere. De aici provine plācerea aceea ce fie-care o are cānd 'și reamintește pățaniile din copilārie și 'și uitā se vede cā tinereȚea — acum atāt de fermecătoare — n'a fost scutitā de lupte și de suferinȚe.

Din starea aceasta psihologicā se poate vedea, cā omul în toate timpurile a glorificat trecutul și a defāimat prezentul; de aici se poate explica, cā bătrīnii cānd se împiedecā de greșelile vieȚii sociale, nu iaū în considerare cā și în trecut nu aū fost tot-d'auna «zile aurite» și cā și atunci dreptatea și adevărul trebuia sā se lupte cu mișelia și josiicia moralā și cā acea luptā atunci fusese cu mult mai grea decāt în actualitate.

Acea opiniune — aproape generalā — aruncatā asupra stārei morale și religioase, cā ea actualminte ar fi cu mult mai rea decāt în trecut, dupā mine nu e alt-ceva decāt o afirmare ce se svonește cu mai multā bunăvoinȚā decāt c'o profundā cugetare, pentru cā deja ori s'aū uitat împrejurārilor ticāloase ale trecutului, ori acele nici nu-s cunoscute în de-ajuns.

Eū din parte-mi n'ași cuteza sā compar trecutul în contul prezentului, cu atāt mai puȚin sāl laud.

Conced că ici-colo, cu deosebire în orașele mai mari, unde drojdea omenească să grămădește în mod simțitor, păcatele și greșalele se înmulțesc relativ și probabil, că în unele ținuturi locuite de poporul de rând chiar, în cea-ce privește viața moralo-religioasă din unele sau alte împrejurări să se fi întunecat întru câtva; dar cu toate aceste excepțiuni sporadice cutez a afirma că la poporul românesc se găsesc atâtea semne de înaintare atât în privința inteligenței și moralei cât și în aceea a religiosității, dinaintea cărora nu ne putem închide ochii.

Faptele (datele statistice) adevărate, că mojiile, furturile, hoțiile, spargerile, asasinatele și alte crime actualmente dau cu mult mai puțin de lucru tribunalelor criminale, decât numai cu câte-va decenii de ani mai în urmă; iar în ceea-ce privește sentimentul religiosității, privească cine-va în o biserică de pe teritor locuit de români și curând se va convinge că casa lui Dumnezeu nu-i destul de încăpătoare spre a putea primi mulțimea credincioșilor.

În genere se poate observa, că poporul român e econom, muncitor, moral, deștept și cu frica lui Dumnezeu și nimeni nu-i face vr'un rău dacă e lăsat în pace.

Excepțiuni, natural sunt pretutindenea, dar excepțiunile nu formează generalitatea despre care nu putem zice că e atât de înăpoeată și decăzută încât din această cauză să trebuiască a ne văieta atâta cât ne văietăm. Din contră, observațiile făcute asupra împrejurărilor vieții populațiunii române, apoi numeroasele sale mișcări și tendințe ne dovedesc destul de lămurit că poporul român a fost, este și va fi deapaurarea

Cu nădejdea 'n Dumnezeu
Făcând bine 'n jurul său.

Ioan G. Neamțu.

București, Ianuarie 1891.

LECTIE PRACTICĂ

din

STUDIUL RELIGIUNII

« FIUL CEL PIERDUT »

PLANUL :

I) **Introducerea în materie ;**

II) **Tratarea :** a) Neascultarea fiului celui mic, b) Urmările neascultării (miseria) și căința, c) Intoarcerea și d) Supărarea fiului celui mare.

I) *Mănile pe bănci!* Priviți cu toții la mine și băgați de seamă la cele ce voiți spune.

Cu toții ați văzut icoana din clasa aceasta. Al cui chip e pe dînsa, N. ? (Isus Christos).

Cine a fost Isus Christos, M. ? (fiul lui D-zeu).

Ce-a făcut Isus Christos, P. ? (... minunii).

Și alte ce-a mai făcut, N. ? (a învățat).

Astăzi vă voiți spune o învățătură pe care Isus-Christos a spus-o mulțimii de oameni ce-l înconjură.

II) a) *Ascultați!* Isus Christos a zis ; Un tată avea doi fii ; fiul cel mai mic a zis tatălui său : Tată, dă-mi partea de avere, ce mi-se cuvine, căci vroesc a mă despărți de tine și a călători în țări depărtate. Tatăl, auzind gândul fiului său, s'a supărat și vroia să-l oprească, dar neputînd i-a dat partea sa de avere. După câte-va zile, fiul își strânge toate ale sale, și plecă în țări depărtate. Ajungînd acolo, și-a cheltuit toți banii (averea) cu prietenii săi, ducînd o viață plină de plăcere (necumpătată), în cât la urmă a ajuns într'o astfel de lipsă, că n'avea ce mânca.

Ce-a zis Isus Christos despre un tată, N. ? (... avea doi fii), ce-a zis fiul cel mic către tatăl său, M. ? (să-i dea averea sa). S'a bucurat tatăl-său, R. ? (nu). De ce, M. ? (fiind-că-l iubiă). S'a încercat să-l oprească, P. ? (da). A putut, Gh. ? (nu). Atunci ce-a făcut tatăl, N. ? (i-a dat partea lui).

Tot așa a făcut și fiul cel mare, M.? (nu). Pentru-ce, R.? (fiind-că-și iubia părinții).

Ce-a făcut fiul cel mic, după ce și-a luat averea, N.? (a plecat). Ce-a făcut cu averea, M.? (a cheltuit-o). I-a mers bine, P.? (nu). Cum a ajuns, M.? (în miserie). Avea ce mânca, N.? (nu).

Pe care din acești doi fii i-ați iubi voi, pe cel mic sau pe cel mare, R.? (pe cel mare). Cum trebuie să vă purtați cu părinții, A.? (bine) Așa! Trebuie să-i iubiți, să-i ascultați, să nu faceți ca fiul cel mic, căci dacă nu vom asculta pe părinți pe profesori și vom face după capul nostru, vom ajunge rău. *Să ascultăm dar pe părinți și pe mai marii noștri, căci prin aceasta ne facem plăcuți și lui D-zeu, care iubesc pe cei buni.*

b) Văzând fiul starea nenorocită în care a ajuns, s'a rugat de prietenii, cu cari își cheltuisese averea ca să-l ajute. Însă ei nici n'aș voit să-l asculte. Atunci el, desnădăjduit, s'a tocmnit la un om să-i păzească porcii și se hrănea cu roșcovele ce mâncau porcii, și nici de acele n'avea îndeajuns.

Fiind într'o ast-fel de miserie își aduse aminte de starea fericită de odinioară și-și zise în sine: «Ah! servitorii tatălui meu au pâine de prisos, ear eu n'am ce mânca».

Ast-fel cunoscându-și greșalile a început a se tângui și' cu inimă frântă pentru neascultarea sa, s'a hotărât a nu mai greși, și, că va merge la tatăl său, îi va mărturisi toate și-i va zice: «Tată, greșit-am la Cer și 'naintea Ta, nu mai sunt demn a mă numi fiul tău, primește-mă ca pe un servitor.»

Cheltuind toată averea, cui s'a rugat să-l ajute, N.? (prietenilor săi). Pentru-ce s'a rugat de dănsii, M.? (fiind-că cu ei a cheltuit banii). L'aș ajutat, sau nu, R.? (nu). Vedeți, dar, că pe omul risipitor și neascultător nici prietenii lui de odinioară nu-l ajută. Ce-a făcut el atunci, A.? (s'a tocmnit la un om). Ce să facă. P.? (să păzească porcii). Ce mânca, R.? (roșcove). Avea de ajuns, P.? (nu).

Vedeți, unde a dus neascultarea pe acest fiu, l'a pus mai jos de cât servitorii ce-i avea la tatăl său.

Nu-și aducea el aminte de starea fericită de odinioară, N.?

(... ba da). Nu s'a deșteptat în el vr'o dorință. M.? (da). Care dorință, R.? (de a se întoarce la tatăl său). A cunoscut el greșalele sale, A.? (da). Și ce-a zis în sine, M.? (servitoriul tatălui .....), și ce-a mai zis încă, R.? mă voi duce....)

Nu vi s'a întâmplat și vouă, ca neascultând pe părinți după ce v'au făcut observațiuni, sau chiar v'au pedepsit; în urmă să vă pară rău de ceea ce-ați făcut, ce zici, P.? (mi s'a întâmplat). Nu-î așa că ți-se naște o dorință să-te duci să-î ceri iertare, să-î spuî că nu vei mai greși, R.? (da). Vedeți dar, că și fiul acesta, ajungând în mizerie, își aduce aminte de sfaturile tatălui său, *se pocăsește de cele ce-a făcut și se hotărăsește să-se ducă să-î ceară iertare.*

c) Ceea ce-a hotărit a și făcut. Tatăl său auzind de venirea lui, i-a eșit înainte și văzând starea lui nenorocită s'a îndoișat, l'a luat în brațe și a început a-l săruta de bucurie. Iar fiul a zis tatălui său: «Tată, am greșit la Cer și înaintea Ta, nu mai sunt demn a mă chema fiul tău, primește-mă ca pe un servitor». Tatăl nu-l lăsa să stărească vorba și zise servitorilor: «Aduceți haîna cea mai frumoasă și-l îmbrăcați pe dînsul, puneți inel în degetul lui, și încălțăminte în picioarele lui; junghiați vișelul cel gras și să facem masă mare, să mâncăm și să-ne veselim, că fiul acesta mort era și a înviat, pierdut era și s'a aflat.»

Când a auzit tatăl, de întoarcerea fiului său, i-a părut bine, N.? (da) și ce-a făcut, M.? (i-a eșit....) Cum l'a primit, R.? (cu bucurie). Ce-a zis fiul, N.? (Tată...). Ce-a zis tatăl servitorilor, M.? (aduceți...). *Așa, când unul dintre voi a greșit ceva și pe urmă cerându-și iertare, promite că nu va mai greși, părinții sunt foarte veseli, vă dau lucruri frumoase, ca de altă-dată să nu mai faceți greșeli.*

d) Făcând (ospet) masă mare, toți se înveselău împreună cu tatăl. În timpul acesta, vine fiul cel mare, care era la câmp. Auzind veselia cea mare, întreabă pe un servitor, ce s'a întâmplat. Servitorul îi răspunde, că a venit fiul cel dus de departe și toți se bucură de întoarcerea lui. Atunci

el s'a supărat și nu vroia să intre în casă. Tatăl său fiind afară și rugându-l să intre în casă, i-a zis: «Fiule, tu în tot timpul ai fost cu mine, toate ale mele sunt ale tale, se cade dar acum să-ne bucurăm și să-ne veselim, că fiul acesta mort era și a nviat, perdut era și s'a aflat.»

Cine a venit în timpul ospățului, N. ? (fiul cel mare). I-a părut bine de veselia ce se făcea pentru el, R. ? (nu). De ce, M. ? (fiind-că-și cheltuisese...). Bine a făcut de s'a supărat, A. ? (nu). De sigur că n'a făcut bine, căci trebuia să-l iubească cu atât mai mult, că greșind nu s'a perdut, ci a venit la calea adevărului.

Dacă unul dintre voi, un timp oare-care nu-și învăța lecțiile, luându-se cu jocurile nu-și făcea temele, și dacă acum ascultă, își învață lecțiile, își face temele, v'ar parea rău de această îndreptare a lui, ce zici, A. ? (nu...). De sigur, că nu trebuie să vă pară rău, după cum i-a părut fratelui celui mai mare. *Așa dar: să ne pară bine și să fim veseli tot-deauna, când vedem că cine-va greșind se întoarce la calea adevărului.*

(P. S. Se repetă întreaga istorioară de Institutur și apoi de unul său doi din elevii cei mai buni).

Teme. Pentru lecția viitoare să-mi scriți această istorioară, și să o spuneți și pe acasă părinților d-voastre.

L. S. Matasariu

Director de școală primară.

1892, Ianuarie 10, Iași,

METODICA SCRIS-CITITULUI *)

B) PRACTICA

II. SINTESA

§ 45. *Povețe la tratarea celor d'întîi bucăți de citire.*

După-ce școlarii au căm învins dificultățile citirei, cunoscînd acuma toate literile în nenumărate combinații și, cu a-

1) Vezi No. precedent.

cest prilej, 'și-au însușit și o mulțime de cunoștințe elementare despre nenumărate lucruri din prejurul lor, rămâne ca să li-se sistematizeze acea câtime de cunoștințe.

Cititul încetează de a mai fi scop și începe să devină mijloc, — pentru cultura rațională a elevilor.

Acest scop îndoit îl urmăresc cele d'întîi bucați de citire. Acestea au să fie mici *descrieri* (despre obiecte artificiale, animale, plante, minerale, fenomene naturale, și altele mici *istorisirii* (de coprins social, moral, religios) în formă de proză și versuri ușoare; fabule, ghicitori și altele, ce plac mult copiilor.

Iată pe scurt mersul rațional la lecțiunile de citire.

a) La *descrieri* premerge *intuiția* obiectului și o mică conversație cu școlarii asupra-î; apoi, ca un resumat al intuițiunei, urmează citirea curentă, care se deprinde cât se poate de bine.

b) La *istorisirii* dascălul expune întîi liber (fără carte) întîmplarea sau faptul respectiv cu cuvinte ușor de înțeles și în propozițiuni cât se poate de scurte, dar bine rotunzite. Unul sau doi școlarii mai deștepți reproduc istorisirea întocmai. — Numai după asemenea pregătire prealabilă urmează *citirea din carte*.

Citește întîi dascălul expresiv, ca model pentru școlarii, — apoi citesc aceștia. Incep cei mai deștepți și, pentru a-î obișnui la observarea pauzelor însemnate prin interpunctuație, dascălul va număra la punct: 1, 2, 3!, la punct și virgulă, la semnul întrebării și al exclamării: 1, 2! și la virgulă: 1!

Cuvintele neînțelese le explică, sau suplinindu-le cu altele familiare școlariilor, sau arătându-le lucrul, despre care se vorbește.

Dascălul întreabă după fie-care propozițiune: Despre cine (ce) se vorbește aci? Ce se țice, s. c. l. Așa d. e.

La propozițiunea: „Câinele latră în curte“: Despre cine se vorbește aci? (...câine). Ce se țice despre câine? (...latră.) Ce mai poate face câinele? (...mușcă) ș. c. l. Unde se țice

că latră câniele ? (...în curte). Unde ar putea lătra ? De ce poate lătra câinele ? — Care câini nu latră ? (...cei turbați.)

Bucata citită așa, școlarii o mai citesc de 5—6 ori pe acasă, spunându-le, să observe pauzele.

În lecția următoare școlarii o citesc fără a se mai număra pauzele, decât numai în casuri excepționale, în scop de a se ajunge ori măcar a se apropia de citirea expresivă. — Bine înțeles, noi ținem, că și în clasa I, școlarul are să ajungă, peste cititul mecanic și cel logic, la cel expresiv.

Din punctul de vedere ortografic se lasă să copieze pe placă ori pe caiet, una până la două propozițiuni caligrafice (pentru că în cele d'întîi două clase ori-ce scrisoare trebuie să fie caligrafică); ori poate alege dascălul din când în când din bucata citită 7 până la 10 cuvinte, care reprezintă casuri mai grele de ortografie; le scrie el pe tablă și copiii au să le copieze spre a le arăta părinților; acasă le mai copiază din carte.

Acesta este cel mai bun mijloc, — pentru începători, să ajungă să scrie corect ortograficește.

§ 46 *Memorisarea și declamarea.*

Pentru memorisare și declamare, orarul clasei I n'are oare speciale. Indeletnicirile acestea se fac în legătură cu fie-care materie; în special cu învățămîntul intuitiv, cu scris-cititul și cu religiunea. Școlarii se prepară a) prin răspunsuri date tot-d'a-una în propozițiuni întregi; b) prin reproducerea liberă a unor mici istorisiri după dascăl, precum și a unor versuri.

1. *Memorisarea.* se poate face așa: 1) Dascălul prepară pe școlari pentru poezioara respectivă prin o convorbire prealabilă asupra acelei materii.

2) Din conversație se formulează versul întîi, pe care îl recitează expresiv, întîi singur; după dînsul îl recitează clasa întreagă de 2 sau 3 ori; pe urmă îl recitează câte un școlar mai deștept și, în sfârșit, cel mai târziu.

3) Se trece la al doilea vers, ce asemenea se formulează din o mică conversație asupra-î și apoi se deprinde ca cel d'întîi. Apoi se repetesc amîndouă versurile împreună, întîi iarăși în cor cu dascălul, apoi prin câte un școlar, până ce 4 din cinci părți le știu bine pe dinafară.

4. Așa se urmează și cu cele-lalte versuri, repețindu-se cele d'întîi după învățarea fie-cărui vers următor ast-fel că pe când s'a ajuns la versul cel de pe urmă, școlarii știu întreaga poesioară.

II. După isprăvirea memorisării dascălul *declamă* poesioară întregă cu un ton firesc și expresiv ca model pîntru școlari. Apoi se încearcă să o declame și 2 sau 3 școlari dintre cei mai buni; iar cei-lalți, toți, o declamă în oara următoare. În oara de cîntare se și cîntă pe o melodie ușoară și potrivită cu gradul de desvoltare a vocei școlarilor și cu dulcele cîntece de leagăn. Când școlarii știu să citească bine, memorisarea o fac ei singuri pe acasă, și numai declamarea se exercitează în școală.

Cîntarea

Mijlocul principal de învățămînt aci este *vioara*. Aceasta e de folos dascălului cîntăreț, cînd se obosește, și cînd școlarul nu prinde ușor tonul cerut; iar celui cu glas sdruncinat sau defectuos, ori bolnăvicios (cînd are ureche) îi este de neapărată nevoie.

La cîntare se poate urma după aceste povețe :

1. Copii trebuie să știe deja textul pe din afară. În scopul acesta, poesioara respectivă se tratează după toate laturile în oara de citire din naintea celei de cîntare.

2. În oara cîntărei, care este de rigoare cea după urmă (fie înainte, fie după prînz), școlarii nu cîntă într'una mai mult de $\frac{1}{2}$ oară, căci este prea obositor. Prima jumătate de oară se ocupă cu pregătiri relative. Așa, întîi un școlar declamă poesia ce e de cîntat. Apoi dascălul cesticionează asupra a câte unei noțiuni, adică lămurește testul, până ce-î con-

vins că școlarii îl înțeleg pe deplin. În clasele următoare (a II-a până la a IV-a) se va scrie tecstul pe tablă, ca școlarii să poată avea atențiunea țintită numai la melodie.

3. Urmează pregătirea voacei școlarilor la cântare prin exerciție libere de înțonație. Școlarii cu dascălul împreună cântă *gama* cu „a“ sau „la“, precum și cu numere: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 — înainte și îndărăt. — Apoi se deprind unele *intervale* din cântecul ce are să-l învețe d. e. cântați: 1, 4 (quart)! — 1, 5 (quint)! — 1, 8 (octav)! — 1, 3, 5, 7! — 1, 3, 6! — Cântați: 3, 6! — 1, 3, 6, 6, 3! — Acuma veți cânta după numerele acestea (ce vi leam scris pe tablă).

1, 5, 3, 1, 5, 6, 6, 5!

5, 6, 7, 8, 7, 6, 6, 5!

3, 6, 5, 4, 3, 2, 2, 1! s. c. l.

4. Acuma după o mică pauză dascălul cântă melodia *în-treagă* din vioară, ori dacă n'are vioară, din gură. Prin aceasta face școlarii o impresiune generală și le deșteaptă interesul către cântec; repeteste aceiași melodie din vioară și din gură, pe urmă numai din gură. Școlarii ascultă în tăcere. Acuma începe iarăș dascălul singur, dar se oprește la sfârșitul versului întâi, ce 'l repeteste rar, sonor și frumos de 3 sau 4 ori. Școlarii îl ascultă și urmăresc cu toții în tăcere. Apoi încep să cânte și ei melodia cu toții de 2 sau 3 ori, ca să se îndemne și cei mai sficioși și mai fără glas. Pe urmă repetesce aceiași bucată câte doi sau trei dintre cei cu mai bună voce, care se îmble, de obicei ei, la cântare. Cu aceștia încep să cânte încet cu încet tot mai mult, și în sfârșit cu toții, până ce știu bine versul dintii. Școlarii n'au să strige tare. Când trece dascălul la versul al 2-lea, cântă mai întâi iarăș versul întâi, legându-l imediat cu al doilea; apoi îl deprinde singur ca pe cel dintii. Înainte de a trece la versul al 2-lea, deprind într'una amîndouă versurile învățate — cu toții, și unul ori doi școlari mai buni de glăs — le cântă și singuri. Așa se urmează cu al 3-lea

vers, care se cântă împreună cu cele precedente înainte de a trece la al 4-lea etc. Invăţată întregă melodia, o mai cântă o dată pe dintregul dascălul, şi pe urmă împreună cu şcolarii. Se vor lăsa să o cânte întregă şi unii şcolari, unul câte unul. Cu cât ştiu să cânte mai mulţi, cu atâta este dovada mai viuă, că dascălul şi-a făcut mai bine datoria. Tot-deauna 5 până la 8 minute se vor întrebuiţa la exercitarea individuală. Aşa se mai odihnesc şcolarii. Ba în scopul acesta se va face anume din când în când câte o mică pauză, în care se întreţine cu şcolarii asupra frumuseţii cântecului. Ii poate întreba, câte cântece au învăţat ei în şcoală? Câte afară de şcoală? Şi de la cine? Care ce cântec ştie mai bine? — Să înveţe cântece de aceste şi pe alţi copii (fraţi şi prietenii de ai lor, al căror dascăl nu poate să cânte).

Aci va pune să cânte câte ceva ce ştiu mai bine şi pe şcolarii, ce se par, că n'au ureche. În modul acesta iau şi ei curagiū şi se îndeamnă să cânte. Alt cum rar să întem-plă, ca să aibă şcolari, care să nu poată cânta de loc (afară dacă nu sunt gângavi sau surzi, (când nu sunt nici pentru scoala regulată).

5. Şcolarii pe timpul cât cântă, stau de obicei în picioare ţin capul drept, pieptul în afară, mâinele de-a lungul corpului şi picioarele unul lângă altul, ca la gimnastică. Şed atunci, când se deprind alţii la cântat, fie câte unul ori câte mai mult. Gura se deschide, în cât să încapă degetul arătător între dinţi. Nu strigă ci cântă lin, fără încordare şi moderat. Nu se forţează să cânte mai sus sau mai jos, de cum este vocea lor firească; iar cei ce se află în periodul schimbării glasului, n'au voe să cânte. — Earna nu ies afară îndată după cântare; iar vara n'au voe să bea îndată apă rece.

NOTĂ. Să se cânte numai după *auz* ori şi după *note* în clasele primare? nu convin metodiştii. Dar s'a constatat, că învăţarea cântecelor, după note, se poate face cu bun succes numai când şcolarii ştiu să cânte din cutare instrument muzical. Casul acesta însă vine prea rar înainte în clasele

primare; deci dascălul nostru va putea de o dată să cânte cu copiii după auz. În clasa III și IV se va putea cânta și pe două voci. În scopul acestă se pot întruni clasele amîndouă câte odată într'o lună, — când se pot obișnui să cânte pe două voci — la cântece deja cunoscute. /Duminică dimineața înainte de a merge la biserică, se întrunește clasa I cu II, și III cu IV, când se deprind cântările bisericesti, după programă ¹⁾.

§ 48. Scrisul. (Caligrafie)

1) În școala primară orî-ce scriere trebuie să fie *caligrafică*, *ortografică* și să exprime în cuvinte ca și în mică propozițiunii un adevăr potrivit cu priceperea școlărilor. Cu privire la mersul său, scrisul are un caracter curat și perfect *sintetic*, plecând de la litere și trecînd la cuvinte și propozițiunii.

2) Cele dintîi încercări de scriere ale școlărilor le-am atins la „Pregătirile de scris“ (pag. 22); iar modul cum se scriu litere și cuvinte-individuale s'a arătat la locul său (pag. 28 ș. c. 1.) Vom adăoga aci unele reflexiuni, menite a lămuri mult pe dascăl la deprinderea scrisului.

a) Orî-ce oară de scris se începe și se închee cu cerce-

¹ Vezi «Proiect de programa generală și analitică a materiilor ce sunt a se propune în școalele primare urbane de băieți și fete.» București, 1890, pag. 53, 54.

În interesul adevărului mă simț îndemnat să declar acilea, că acest „Proiect de programă“ (după care a împrumutat povețele metodice și comisiunea Consiliului general de instrucțiune din Sept. 1890) l-am redactat eu în Iunie 1890, la însărcinarea D-lui Ștef. C. Michailescu, pe atunci secretar general al ministerului de instrucțiune. D. institutor din Capitală Bărsanu, mi-a pus la dispoziție materialul brut la „Învățămîntul real“ și la „Instrucțiunea civică.“ — Proiectul a trecut apoi prin mai multe mâini competente, cari au făcut mică îndreptări pe ici și colo, dar fondul a ramas în esență nealterat așa, după cum l-am redactat eu. În urmare când împrumut din el, *împrumut «ale mele din ale mele.»*

AUTORUL.

tarea curățeniei mânilor și lucrurilor școlarilor; ei vor avea tot-d'auna o sugativă curată pe caete.

b) Textul îl formează (în clasa I) adevăruri morale din viața copilărească în mici propozițiuni, d. ex. „Școlarul silitor este lăudat.“ „Copilul cu minte se joacă,“ etc. În clasele următoare să se aleagă mici zicători (proverbe), care se explică mai înainte, abstrăgându-se dintr'o istorie relativă¹.

c) Proverbul său adevărul scos din povestire, în oara de scris dascălul îl scrie mai înainte pe tablă. Lecțiunea se începe cu o mică convorbire prealabilă asupra textului, în formă de repetiție, apoi școlarii citesc textul; se face o mică analiză relativă-gramaticală și ortografică (d. ex. Câte propozițiuni sunt? Câte cuvinte? Care cuvinte cuprind cazuri mai grele de ortografie, ș. c. l.

d) Acuma se începe scrisul; mai întâi scrie dascălul câte un cuvânt, școlarii numără comanda la fie-care literă împreună cu dînsul. Cuvîntul scris se citește; pe urmă îl scriu școlarii comandând împreună. Anunțarea literei următoare și comanda o începe câte un școlar, ce scrie mai încet și mai bine, după care o repetă ceilalți școlari și chiar și dascălul; la din contră unii grăbesc înainte, alții rămân înderēt cu facerea literilor. Așa se urmează până la sfîrșitul propozițiunei, când o citește câte un școlar după caetul său; pe urmă școlarii vecini își pot schimba scrisorile și le citesc, spre a se deprinde în citirea de scrisori „streine.“ — Dascălul îi supraveghează plimbându-se printre bănci. Corigiarea, repetirea scrierii, teme domestice, după cum s'a ȃis mai sus.

e) Comanda cea mai potrivită în clasa I este: „subțire!“ — „gros!“ — „subțire!“ — „gros!“ — d. ex. la scrierea lui „i:“ subțire! — gros! — rotund! — subțire! — punct! — Dascălul va îngriji, ca comanda școlarilor să fie tot-d'auna înso-

¹ Vezi I. M. Riureanu „Nouă istorioare pentru copii.“

țită de facerea părții corespunzătoare. Bunăoară la scrierea lui „i“ să nu facă o trăsură subtire, când zic „gros,“ și întors. Aci supravegherea învățătorului face totul. Fie-care cuvânt odată scris, să și citește rar, arătând școlarii cu un bețișor pe sub fie-care literă.

NOTĂ. Comanda cu : 1 ! 2 ! — 1 ! 2 ! — precum și cea cu „în sus!“ „în jos!“ — nu se poate aplica tot-d'auna corect, bunăoară la facerea punctului, a sedilei, a nodului și altele.

3) Scrierea de silabe și cuvinte fără înțeles real nu se pot justifica cu nici un cuvânt în școală. *Scrierea și cuvintele să fie pentru cugetări, și cugetările pentru inimă și viață!*¹.

4) Mijlocul cel mai sigur de a se ajunge la scrierea corectă este analisarea prealabilă a fie-cărui cuvânt în sonurile sale. Numai când școlarii pot distinge precis sunetele, șirul și locul lor în cuvânt, urmează scrierea la comandă a câte unei litere corespunzătoare sonului. În clasele următoare se analizează numai cuvintele mai greu de scris. Procedura aceasta dascălul o va urma cu multă stăruință și consecință și numai după ce școlarii au scris corect cuvântul și mai târziu câte o mică propozițiune după dictatul lor și al dascălului, li se va putea permite să le copieze simplu. Școlarii dintru început copiază numai litere și nici odată cuvântul întreg. Aceasta se întâmplă numai mai târziu, când dinșii au trecut peste dificultățile scrierei și citirei, când prin urmare pot cuprinde cu mintea imaginea cuvântului întreg. Atunci îi facem să copieze cuvinte și mici propozițiuni și din memorie, adică după un *model* curat *spiritual*. Dacă școala primară a ajuns la ținta aceasta, a pus ortografiei o sigură temelie.

§ 49. Desemnul

La începutul lecției se cercetează mâinile și materialul de desen al școlariilor. Când școlarii au ajuns să deseneze pe

¹ G. Girardin în „Cursul educativ al limbei materne.“

hârtie, trebuie se aibă creioane destul de lungi (cari să întrecă de la cea de pe urmă încheetura a degetului arătător), bine ascuțite, o bucată de gumă curată, o bucată de hârtie curată peste caet (ca să nu se murdărească), o fâșie (sau mai bine un decimetru cu împărțituri în centimetri). Plăcile vor fi liniate pe de o parte în mici pătrate, pentru socoteală și desen; iar caete se vor lua (pentru cl. I și II) de cele cu puncte la distanță de câte 1 cm. menite anume pentru desen.

1) Primele exerciții de desen se încep deodată cu pregătirile la scris, când școlarii învață se facă puncte și tot felul de linii.

2) Trecând școlarii peste pregătirile la scris, vor putea începe să deseneze și simple figură formate numai din linii drepte. Figurile trebuie să fie pe tot locul copii simple și ușoare de obiecte, asupra cărora se face în prima jumătate de oră o intuiție relativă sub punctul de privire a desenului. Aci școlarii își exercitează ochii în judecarea direcțiunilor și prețuirea distanțelor. Numai după o pregătire ca aceasta se trece la propriul desen.

3) Aci se stabilește întâi raportul dintre marginile obiectului și dintre linii. Apoi desenează dascălul figura întreagă, iar școlarii îl urmează cu atențiunea. În scopul acesta dascălul vorbește în continuu, spunând, ce are să facă și cum? Bunăoară având să deseneze forma tăbliței, va zice: Priviți, acuma voi desena marginea aceasta—de asupra. Cum fuge ea? (... orizontal.) Prin ce linie o voi înfățișa? (... orizontală.) Priviți, întâi însemn aceste două colțuri, prin ce? (... 2 puncte). Priviți acuma cum trag linia (de la stânga spre dreapta). Acuma voi desena marginea aceasta a tăbliței, dinspre stânga. Priviți, cum fuge ea? (... din sus drept în jos). Prin ce linie o voi desena? (... verticală), etc.

4) Figura întreagă așa desennată, școlarii o privesc, ca să li se imprime bine în memorie. În scopul acesta se va compara cu obiectul corespunzător (aci cu placa).

5) Acuma reproduc și școlarii desemnul parte cu parte. In scopul acesta, dascălul deseamnă întâi el partea întâi luând distanța cu cele 2 puncte. Școlarii privesc la tablă, apoi reproduc și ei partea aceasta tot așa — deodată la comandă: Veți însemna distanța de la punctul cel dintâi de-a stânga caetului—din sus, în spre dreapta, numărând patru puncte. Numărați! (1 p. 2 p. 3 p. 4 p.) Veți trage linia așa cum am făcut eu. Una! (copii o trag deodată, iar dascălul îi priveghează cu ochiul, cum staă la pupitru, cum țin condeiul, etc.; cum lucră cu toții de-odată!) Gata! Acuma vom desemna laturea aceasta, etc.

Îsprăvită figura, urmează revizuirea. In scopul acesta doi sau trei școlari spun mai întâi ce au făcut și cum au făcut desemnul. Revizuirea, corijarea și deprinderile ulterioare se fac ca și la scris.

NOTĂ. Că distanțele luate și liniile ce le fac elevii pe tăblițe ori pe caete au să fie mai mici, școlarii observă pe dată; dacă n'ar observa, îi va face atenți învățătorul.

EDUCAȚIUNEA INTELECTUALĂ *)

Conferință ținută în ședința publică a Societății „Tinerimea-Română”
la 1 Decembrie 1891

Știm că omul cultivând puterile naturale le îndoiește întinderea; memoria însă mai mult ca oricare altă facultate e susceptibilă de dezvoltare. Dezvoltarea ei însă trebuie să se facă cu o bună metodă, gradat și fără să se sforțeze legile naturei.

Fiziologia memoriei e explicabilă numai prin reflexiunea ganglionelor.

Un om cu cât știe ceva mai bine, cu atât 'și amintește mai bine ceea-ce știe, pentru-că moleculele mereu puse în mișcare

*) Vezi No. 7 și 8 ale acestor reviste.

de aceleași impresiuni, aŭ dobândit o facilitate mai mare de a se agita și a agita și moleculele vecine.

Teoria acestui proces o admitem cu atât mai vârtos, cu cât zilnic vedem că adese-orî ne amintindu-ne curênd o idee, ajunge a deștepta impresiunea, agitând moleculele din acela-și cerc de idei, cu alte vorbe, prin asociațiunea de idei, ajungem la reamintirea dorită.

Reamintirea însă une-orî se face prin voință, iar alte-orî chîiar prin o deprindere mecanică a nervilor.

Amêndouë moduri de funcționare ale memoriei sunt utile și din amêndouë pedagogia trage mult folos.

Proprietatea nervilor de a se deprinde a agita mecanicește, servește artelor, servește la dobêndirea unei sume de cunoștințe și mai mult încă servește educațiunei morale, pentru-că copilul deprins să făptuiască cuviincios, intinctiv — mecanicește — ajunge să făptuiască numai bine.

Reamintirea prin voință nu-î mai puțin folositoare atât progresului spiritului nostru, cât și moralității noastre; precugetarea adese-orî luptă contra reamintirei mecanice.

Inteligentul pedagog va ști foarte bine cum să conducă și când să se serve de ambele aptitudini ale acestei facultăți.

Mai amintesc încă odată d-lor educatori, că o idee bine înțeleasă și bine așezată în memorie nu numai că nu se pierde, ci se coace, și ia putere și întindere.

Memoria mai mult de cât orî care alte facultăți ale omului se poate desvolta prin cultură. Desvoltarea aceasta însă trebuie să se facă gradat, fără sfortarea legilor naturei, după un anumit metod.

E de observat înainte de toate că în ceî d'ântăi anî ai copilului, pe când încă nu-și are desvoltate toate facultățile intelectuale, are foarte puțină memorie, pentru-că creerii sêi încă nu sunt capabili de-a sforta ceea-ce e necesar ca să pună în mișcare o grupă întreagă de molecule.

Copiilor de 7—10 anî, moleculele li-se pune în mișcare una câte una, cu alte vorbe, reflexiunile una câte una li-se pot

deștepta. Aceasta poate să fie cauza, pentru ce copiii în această etate rețin mai ușor cuvinte sau idei de tot simple.

Față su această lege a naturii copiii până la această vîrstă învață mai mult cuvinte sau idei necomplicate.

Acesta e timpul de care educatorii pot profita mai bine spre a învăța pe copii limbii streine.

Când puterile intelectuale încep a se indoi, atunci ar fi păcat să se pearză timpul cu cuvinte. De la etatea de 10 ani în sus copiilor în loc de cuvinte li-se pot transmite idei; de sine se înțelege că idei pe cari ei le vor putea reține și înțelege.

După cum am mai zis, moleculele fiind grupate conform reflexiunilor ce au primit, nu toate sunt egale în facilitatea de a se pune în mișcare. Unor ființe li-se deșteaptă idei de o natură foarte ușor; pe când idei de altă natură foarte cu greu li-se agită. De aici rezultă ceea-ce pare o anomalie, adică, unele persoane rețin și și amintesc un fel de idei cu mult mai ușor de cât alt-fel de idei pe când la alte persoane se poate observa chiar contrariul. Spre ex.: Sunt persoane, cari au o memorie perfectă de nume, iar memoria datelor le lipsește și iarăși sunt persoane, cari și amintesc pozițiunea unei localități și nici odată nu pot conserva în memoria lor o arie foarte des auzită.

Această inegalitate a naturii însă se poate îndrepta prin cultură.

Dacă o parte a memoriei e slabă, dacă un copil nu poate conserva în memorie nume, date, localități, fisionomii, arii etc., atunci acea parte se poate fortifica prin dese exerciții.

Prin dese exerciții moleculele așa zicînd rebele, se vor deprinde a se supune voinței, a se mișca la cel d'ântăiū ordin.

Copilul, ce are memoria numelor d. e. imperfectă, acela să scrie, să învețe și să citească nume multe și încă foarte des.

Câte-odată învățătorul îi-va scrie pe tablă diferite nume, le va șterge curînd și-î va pretinde aceluî copil ca să i-le reproducă. Prin asemenea exerciții toate părțile cele slabe ale memoriei se pot fortifica.

Învățatul pe de rost, repetițiunile dese ale acelora-și idei și cuvinte, servesc foarte mult la dezvoltarea memoriei, pentru că deprind creerii la o mișcare repede și la reflexiuni imediate.

Dar orî-cât de mult ar învăța copilul, el nu va reține ceea ce nu pricepe. Memoria copilului decî să păstreze acele idei numai, pe cari el e capabil să le înțeleagă.

Contrarul ar produce două rele, și anume: 1) copilul și-ar osteni în zadar memoria, căci el nu va putea bine reține ceea ce nu e bine priceput și 2) deprinzîndu-și creerii să lucreze mecanicește, nu va putea ajunge nicî-odată să-și desvolte facultățile intelectuale superioare, adică puterea de-a analiza, de-a compara, de a face deducțiuni ceea-ce se numește «a raționa».

Cînd creștem un copil, ar fi o crimă de a-l face o mașină imitătoare și nu o ființă care să-și aibă propria individualitate, să știe voi, simți, cugeta și să fie om rațional.

Pedagogia modernă neconținut cere ca scopul principal al educațiunii să fie dezvoltarea raționamentului.

Ce e raționamentul vor întreba educatorii?

Ce e raționamentul, întrebăm și noi?

Este oare o facultate specială a sufletului; special destinată unui proces intelectual?

Nu!

Raționamentul nu este o *facultate* ci operațiunea mai multor facultăți spirituale numai. Raționamentul nu este o cauză ci un efect ce-și are cauzele sale, și acele sunt: puterea sintetică, puterea analitică, puterea de analogie.

Spiritul, avînd puterea de a îmbrățișa un obiect din toate părțile sale, dobîndește o cunoștință generală de lucruri prin puterea așa numită: «forța sintetică», sau spirit de sintesă.

Spiritul analitic este facultatea ce ne permite a observa profund toate amănunțele; și probă că această facultate e specială, este că nicî indivizi singuratici nicî popoarele toate n'o posed. Inteligența omenească poate ajunge la această facultate, numai după ce a urcat multe trepte ale puterilor sufletești, ale facultăților intelectuale.

Puterea analogiei ne servește spre a putea compara obiectele între ele.

Fără aceste trei facultăți, nici-odată nu putem ajunge acolo ca să raționăm.

Spre a raționa trebuie să îmbrățișăm lucrurile în întregul lor și a le analiza amănunțele, apoi a le compara între ele, pentru-că numai atunci putem trage deducțiuni, numai atunci e complet procesul raționamentului.

Prin urmare pedagogul poate vedea de aici, că nici-de-cum nu poate improviza raționamentul, că spre a forma un om raționabil, mai întâi trebuie să-î deștepte toate facultățile necesare acestei operațiuni intelectuale.

Până ce copilul e mic, orî-ce lucruri să i-se arate în întregul lor, pentru-că asociând percepțiunile, adică dând copilului percepțiunii și cunoștințe generale, i-se va desvolta puterea sintetică.

Forța analitică, adică puterea de-a examina amănunțele, de-a studia fie-care părțică a unui întreg, nu se poate desvolta de cât de la 14 ani în sus. Atunci se schimbă metoda instrucțiunei, se dă altă direcțiune spiritului, se deprinde spiritul la analiză.

Inteligențele mai dezvoltate, după ce analizează, compară, stabilesc analogii; și aceasta prin exercițiu își poate ajunge scopul dorit.

Cu aceste trei elemente, sintesa, analiza și analogia, se îndeplinesc cele mai mari procese intelectuale, se poate raționa.

A raționa este, a cugeta cu folos, cu metod, cu ordine; raționarea ne dă puterea de a face deducțiuni, conclusiuni, de a trage rezultate în deplină cunoștință a lucrurilor.

Deprindă-se educatorii — cât vor putea — să deștepte mai mult în spiritele ce cultivă acele puteri, cari servă omului spre a-î da natura întreagă prin cunoștințele ce dobîndește despre dînsa servindu-se numai de sintesă, analiză și analogie.

Deducțiunile ce omul va putea trage cu propriile sale pu-

terî, îi vor indica raportul cu lumea externă și menirea sa pe pământ.

Numai prin raționament ajungem să cunoaștem totul și a ne cunoaște și pe noi. ceea-ce ne permite ca să ne îmbunătățim.

* * *

Ajungând la sfârșitul subiectului ce mi-am propus a vă comunica Onor. auditor, nu pot să nu amintesc ceva și de acea putere sufletească, care ne-a dat tot ce este mai mare pe pământ și de aceea vă rog a avea indulgența de a asculta ceva și despre imagine, ideal și geniū.

Nu vom mai recurge la fiziologie spre a căuta secretul celei mai sublime facultăți a sufletului, a imaginațiunei.

Această facultate face din oameni ceva mai mult de cât oameni; face pe creatură, creator.

Imaginațiunea naște idealul, ea naște geniul.

Imaginațiunea este o facultate măreață, dar în același timp și periculoasă. Măreață pentru-că natura întreagă o luminează cu raze sclipitoare, pentru-că îmbracă totul cu forme și culori de o frumusețe nevăzută, nevisată. Periculoasă, pentru-că ne dă setea neastîmpărată de un frumos, după care alergăm viața întreagă fără să-l ajungem, căci nu este în natură.

Pictorul cată neîncetat cu penelul său, musicantul visează miî de melodii, poetul simte miî de sentimente, și tot nu-și întâlnește idealul. Da, este frumos, este sublim, ceea-ce ei au întâlnit, ceea-ce ei au descoperit, însă imaginațiunea lor îi alungă, îi tot alungă după o perfecțiune necontenit intervăzută, dar nici-odată realizată. Ferice de popoarele ce urmează geniul! și vai de geniul ce alcargă după frumosul, după perfectul ce i-a descoperit imaginațiunea sa, ce s'a făcut idealul său.

Durerile ce ne produce imaginațiunea trebuie să ne oprească oare d'a urmări frumosul?

Educatoriî, spre a nu tulbura inima generațiunilor nouă, trebuie să stingă oare focul sacru ce apare în copilul ales? sau oare acel foc sacru, ce va consuma pe om, dar care'l va con-

suma numai după ce a descoperit lumii ceva nou, după ce a urcat o treaptă mai sus către perfect, trebuie să fie stins?

Nu! focul sacru să nu se stingă!; geniul este un ce sfânt și tot ce e sfânt trebuie să fie respectat.

Nimic mare, nimica nouă, nu se produce fără revoluțiunii și precum nu se suprimă maternitatea pentru că naște copilul în dureri, tot ast-fel nu se va înăbuși, nu se va suprima nici imaginațiunea, une-orî produce spontaneu geniul, și acestea sunt cazuri foarte rare; de obicei însă geniul se dezvoltă încet de tot.

Educatorilor nu li-e iertat să reprime în copii vocațiunile lor.

Dacă vr'un copil arată aptitudinî deosebite, să i-se conducă studiile cu prudență, să i-se dezvolte cu inteligență celelalte facultăți intelectuale ast-fel, ca să nu aducă vătămare dispozițiunilor înăscute.

Un copil cu imaginațiune bogată nu trebuie forțat, nu-l forțați ca să-și înăbușească facultatea dăruită de natură, prin care poate ajunge un geniu.

Domnilor învățători! Când vedeți un copil stofă de poet, nu vă siliți a-l face matematic. Copilul, împins de puterile născunde ale sufletului său, în genere și simte vocațiunea, și dacă i-se schimbă direcțiunea acestei vocațiunii, ușor se poate stinge o scînteie sacră ce-a venit pe lume.

De aceea studiați serios natura facultăților intelectuale ale copiilor ce creșteți. Dezvoltați toate acele facultăți c'o îngrijire egală, iar când vedeți că una din ele și ia ca vulturul un sbor semet spre cer, nici-odată nu vă încercați a-l readuce la un pas uniform vulgar.

Pedagogia cere să se dezvolte toate facultățile în copil; ea nu trebuie să înăbușească pe cele dezvoltate de însă-și natură, ci numai să ridice pe cele slăbuțe. Facultățile cele forți, pot sbura singure cât de departe le vor conduce puterile și ceea ce e de priveghiat la ele este numai direcțiunea ce trebuie să o ia.

Să cere mult de la pedagog, e adevărat, dar am mai zis'o

și cu altă ocaziune, că nimic nu e mai greu de cât a fi educator, și nici o știință nu se dobîndește mai cu dificultate de cât pedagogia.

Educatorii trebuie să știe atîta, în cât nici-odată să nu confunde o dispozițiune cu o aplicare, o aptitudine cu o dorință; să nu confunde exaltațiunea cu geniul, nici extravaganta cu sublimul. Nuanța ce pe acestea le desparte în aparență e atît de mică, dar rezultatele ce ele produc în realitate sunt atît de mari!

Numai adevărata știință le va deosebi imediat și imediat va ști ce are să facă pentru a reprima tot ceea-ce a reprimat și a desvolta tot ceea-ce merită desvoltare.

I. G. Neamțu.

București, 24 Noembrie 1891.

PESTALOZZI¹⁾

BCU Cluj / Central University Library Cluj
ULTIMII DOI ANI AI LUI PESTALOZZI

(1825—1827)

Pestalozzi și Schmid se stabiliră la Neuhof, în Martie 1825. Indată ce se văzu în cuibul său, bătrânul simți renăscându-i speranțele pentru înființarea scoalei de săraci. Crezu că banii necesari și-i-ar putea procura, prin publicarea operilor sale în limbele franceză și engleză. În acest scop, Schmid călători, la Paris și Londra, spre a culege subscrieri. Prospectul franțuzesc era intitulat: «Plan de educațiune și de instrucțiune, și mijloace spre a-l pune în practică»²⁾. Schmid era totodată însărcinat să se informeze, în Franța și Anglia, despre meseriile ce s'ar putea introduce la Neuhof.

1) Vezi numărul precedent.

2) În franțuzește: „Plan d'éducation et d'enseignement, et moyens de le mettre à exécution“.

Bătrânul credea că, dacă dînsul n'a reușit în unirea agriculturii, industriei și educațiunii, cauza a fost numai nepriceperea sa. Acum, ar fi voit să introducă, la Neuhof, o industrie care să întrebuințeze coarnele și oasele de vite. Inșă nici unul din aceste proiecte nu se îndeplini: moartea îl vizită mai curând de cît se credea. El se grăbi a scrie espunerea principiilor sale definitive asupra educațiunii și propria sa biografie cari se publicară, în 1826, sub titlul de *Cîntecul lebedei* (1), formând al 13 lea volum din operele sale complete, editate de Cotta. Dar timpul petrecut la Bertud și Yverdon, fu espus într'o scriere deosibită și tipărită la Gerhard Fleischer, din Lipsca, sub titlul: «Soarta mea ca director al institutelor mele de educațiune de la Bertuda și Yverdon (2)».

Această espunere a principiilor sale asupra educațiunii n'are mare merit, căci se repetesc lucruri deja cunoscute și încă se repetesc într'un stil puțin recomandabil; dar biografia are merite și se distinge prin stilul său, numai că prezentă multe lipsuri. Intre celelalte, Pestalozzi insistă mult a nu fi judecat după institutele sale de la Bertud și Yverdon, precum de asemenea dupe nici o altă manifestare a activității sale, căci toate au fost rău influințate de defectele și slăbiciunile lui individuale, și vrea să fie judecat dupe inima sa, dupe dragostea lui pentru popor și copilași.

Cartea intitulată «*Soarta mea* (Meine Lebensschicksale)» se ocupă cu institutele lui de la Bertud și Yverdon, unde esplică nereușita prin incapacitatea sa și a colaboratorilor săi. Cercetările făcute în urmă de diferiți scriitori au constatat adevărate toate cele spuse de

---

1) In limba germană: „Schwanengesang“.

2) „Meine Lebensschicksale als Vorstcher meiner Erziehungsanstalten in Burgdorf und Iferten“, 1826.

Pestalozzi în această scriere, numai că el este prea sever atât pentru sineși cât și pentru ceilalți. Pentru completarea lipsurilor urmează să se mai consulte broșura lui Schmid «*Wahrheit und Irrthum*» și cartea lui Biber «*Beitrag zur Biographie Pestalozzi's*», scrieri despre cari s'a vorbit mai 'nainte.

Cât-va timp dupe sosirea sa la Neuhof, Pestalozzi participă la adunarea anuală a societății elvețiene (in Schiuznach), unde nu se mai prezintase de 29 de ani. Fu primit cu entusiasm și aclamat președinte al Societății pentru anul următor. Adânc mișcat de această demonstrație simpatică, el promise să vorbească, în discursul său președințial, despre patrie și educațiune. Anul următor societatea se întruni la Langenthal, sub președința lui Pestalozzi; discursul preparat nu putu fi pronunțat, ci citit de pastorul Schuler; la banchet mesenii cântară în cor un imn în onoarea lui, compus de Fröhlich, Discursul (lui președințial), tipărit în volumul al 14-lea, din ediția Cotta, vorbește numai despre gloria trecută și speranțele viitoare ale patriei, iar vorbirea asupra educațiunii s'a publicat în analele societății dupe care s'a reprodus de *Pestalozzi-Blätter*, tocmai în 1882. In acest studiu, Pestalozzi espune programul de educațiune pentru primii șase sau șapte ani ai vieții copilului.

Schmid se întoarse din Franța și Anglia, în vara anului 1826, dar fu trimis din nou la Paris ca să publice o revistă pedagogică, din care apăru un singur număr, sub titlul; *Méthode théorique et pratique de Pestalozzi pour l'éducation et l'instruction élémentaire, publiée en français par lui-même*; Lassime et C-ie, in-8°, 1826 ¹⁾.

1) In românește: „Metodul teoretic și practic al lui Pestalozzi pentru educațiunea și instrucțiunea elementară, publicat în franțuzește de el însuși“.

Înainte de a pleca din nou Schmid la Paris, Pestalozzi dimpreună cu dînsul vizită orfelinatul de la Beuggen, lângă Reinfelden, unde se dede o sărbătoare în onoarea sa și i-se oferi o coroană. Peste patru luni, luă parte la adunarea *Societății de cultură*, din Brugg, unde dede pastorului Steiger din Birr de-î citi discursul său intitulat: «*Incercare asupra ideii educațiunii elementare*».

Deși în acel timp, Pestalozzi suferia de piatră, totuși era sănătos: scria și umbla mult pe jos; dar supărările vrășmașilor, provocate de publicarea cărții «*Meine Lebensschicksale* (Soarta mea)», îl prăpădiră. În adevăr, Fellenberg publică în jurnale un răspuns nedrept, în care istorisia neesact negocierile din 1817 și apoi termina învinovățind pe Pestalozzi și Schmid că au înșelat publicul cu întrebuintarea fondului provenit din subscripțiune la operele complete, pretinzând că Schmid a reușit să înduplece pe bătrân a nu mai înființa școala pentru copiii săraci, pentru ca să moștenească dînsul banii meniți pentru aceasta. Pestalozzi puse pe nepotul său Gottlieb și pe Schmid de-î răspunseră, anunțându-l totodată că-l vor urmări înaintea justiției. Alte atacuri noi urmară, la cari bătrânul încă nu respunse. Dar, la începutul lui 1827, apără un volum intitulat: «*Adaus la biografia lui Pestalozzi (Enric) și lămuriri asupra ultimei lui scrieri. numită „Soarta mea“, lucrat (acest adaus) dupe propriile scrisori și scrieri ale lui* 1)». Autorul acestei cărți numită «Adaus», pline de calomnii și insulte, se numește Biber, fost funcționar în institutul D-nei Niederer, la Yverdon, și care, în tractativele d'înainte de sentința arbitrilor (1824), era împuternicitul

1) Volumul era scris în limba germană și intitulat: „Beitrag zur Biographie H. Pestalozzi's und zur Beleuchtung seiner neusten Schrift: „*Meine Lebensschicksale*.“, nach dessen eigenen Briefen und Schriften bearbeitet; Saint-Gall, Wegelin si Rätzer“.

reprezentant al lui Niederer. Cartea lui Biber este o colecțiune de documente, scrisori, compturi, etc., relative la cearta pentru institutul de fete, cu multe note și comentarii. Adversarii vrënd să distrugă cu desăvârșire reputația cea mare a lui Pestalozzi falsificară totul; astfel imprudențele bietului bătrân, greșelile lui venite din neținerea de minte, cele mai mici vorbe și expresii ale lui, în fine tot până la făgăduințele lui de generozitate, de dărnicie și până la accesese-î de disperare, toate erau taxate de perfidii, de prefăcătorii amăgitoare; la fiecare pagină, marele educator este insultat și batjocorit, numit șarlatan, ipocrit, fățarnic, imoral și mincinos. Numai din aceste câte-va cuvinte, se vede cât de veninoși erau autorii acestui pamflet; zicem autorii căci, deși ei se ascund sub numele lui Biber, dar biografii și istoricii imparțiali au recunoscut pe soții Niederer, cari și erau în special criticați de Pestalozzi, în scrierea sa «*Soarta mea*», la care se răspundea acum prin cartea lui Biber. Posteritatea însă a început să răsbune pe părintele pedagogiei moderne contra acestor învinuiri infame; așa că cu cât timpul trece, cu atâta stima și dragostea pentru Pestalozzi crește și se întinde mereu.

Când Pestalozzi citi scrierea lui Biber, fu cuprins de friguri. Ne mai putënd tăcea, puse mâna pe pană să răspundă, dar era așa de sdrobot, în cât mâna și capul nu putură rezista boalei, și căzu la pat. «Simt moartea apropiindu-se, zise el medicului său, dar imi trebuesc șase săptămâni ca să sfăram aceste calomnii rușinoase». Medicul însă îi interzise cu desăvârșire orî-ce lucrare; fără să țină seamă de această interzicere, el cercă din nou a se pune la lucru, dar abia putu scrie câte-va foițe fără nici o legătură; căci această imprudență agravă starea lui; de aceea fu transportat de la Neu Hof la

Brugg, dupe propunerea medicului care voia să-l aibe lângă dînsul.

Înainte de plecarea sa, vîzîndu-și sfîrșitul aproape de tot, la 15 Februarie, 1827, el dictă pastorului din Birr, ultima sa voință, din care reproducem părțile principale :

«Sînt cu totul aproape de moarte. Aș fi dorit să măi
«trăesc cîteva luni, în interesul operei mele și pentru
«justificarea mea și a lui Schmid; dar m'am resemnat
«și mor fără părere de rău. Iosif Schmid va lua locul
«miei și va fi tatăl copiilor miei: el va veghia neîn-
«trerupt, cu dragoste părintească, asupra nepotului meu,
«asupra nevestei lui și a copilului lor. El a sacrificat
«tot pentru mine, fără să primească de la mine altceva
«de cît hrană și îmbrăcăminte. Eî sunt datornicul lui
«și aș da bucuros viața mea pentru dînsul. Ori-ce ar
«zice contra lui înimicii sîi și ai miei, el este mîntui-
«torul meu și al casei mele. Spre a mă mulțumi, el a
«voit să plătească datoriile casei mele și să înființeze
«o școală pentru copiii săraci. A îndeplinit întîia: a
«salvat situația mea financiară, plătind toate datoriile
«mele; n'a putut înființa școala pentru copiii săraci,
«pentru-că, fără să mai vorbesc de felurite alte piedici,
«foarte multe din subscripțiile promise n'au fost plătite.
«Schmid n'a distrus nici unul din institutele mele de
«la Yverdon, dupe cum pretind înimicii noștri, ci le-
«am închis eî din cauza intrigilor ce-mi făceau dînsii,
«și apoi institutul din Yverdon nu respundea primelor
«aspirațiuni ale vieții mele; de aceea m'am retras aci,
«la Neuhof, spre a mă consacra numai realizării acelor
«aspirații. Eram așa de adîncit în lucrările mele lite-
«rare, că toate injuriile adresate mie și lui Schmid nu
«m'au turburat. Lucrarea mea era destul de înaintată
«și speram că cărțile mele elementare, odată apărute,
«aveau să dobîndească aprobarea psihologilor impar-

«tială și să conducă la experiențele ce doresc să văd
«cercându-se. Ceea-ce dori-am cu ardoare nu s'a întâm-
«plat: lucrarea mea rămâne neterminată. Las amicilor
«miei grijea de a vedea ce s'ar putea face cu dinsa.

«.... Dar cartea lui Biber și scrisoarea din urmă a lui
«Fellenberg mă provocară să răspund. Luați condeiul,
«puterile însă mă părăsiră. Răspunsul terminat, speram
«să pot zice tuturor, amicilor și inamicilor: „*mă cu-
«noașteți mai bine?*“ și așa să pot obține dreptate pen-
«tru mine și pentru amicul meu Schmid..... Astăzi,
«somez pe toți inamicii miei, declarați și ascunși, în
«special pe Fellenberg, Biber, Niederer, Krüsi și Näf,
«și somez pe toți, dupe patul meu de moarte și în nu-
«mele justiției cerului, ca acuzațiunile lor să le adre-
«seze tribunalului și să stăruască ca autoritatea în
«drept să facă o anchetă severă asupra tuturor nele-
«giuirilor ce ei impută mie și lui Schmid. În hârțile
«mele, Schmid va găsi toate actele ce-i vor servi la
«justificarea lui și a mea, și-l autoriz să le întrebun-
«țeze cum va crede el de trebuință pentru onoarea lui
«și a mea.... În tot cazul, eu iert pe dușmanii miei,
«doresc tot binele amicilor și sper că dupe moartea
«mea ei își vor depune silințele pentru realizarea aspi-
«rațiunilor vieții mele.»

În aceeași zi fu transportat la Brugg, unde fu instalat
la otel de nepotu-său Gottlieb, căci Schmid era tot la
Paris.

A doua zi, la 16 Februarie 1827, bolnavul avu o criză
grozavă, căzu în delir și la 17, dimineața, își dede su-
fletul. El fu înmormintat în cimitirul de la Birr, escortat
de institutorii din vecinătate, de elevii școlii sa-
tului și de câți-va amici. Mulți ani, mormintul lui Pes-
talozzi n'avu alt semn de cât umbra unui trandafir;
la 1846, când se împlinia 100 de ani de la nașterea lui,
guvernul cantonului Argoviei ridică un monument fu-

nerar, în fața scoalei celei noi din Birr, unde repauză și astăzi remășițele amicului săracilor și copiilor. Dar, la 5 Iulie 1890, se inaugură la Yverdon cu mare solemnitate statua lui Pestalozzi în bronz.

Moartea nu permise lui Pestalozzi să-și revadă ultimele scrieri ce anunțase; dar altele, între cari și partea a cincea a operei *Leonard și Gertruda*, erau cu desăvârșire terminate. Nenorocire însă că nici unul din toate aceste manuscrise n'a fost tipărit; căci Gottlieb Pestalozzi trimițându-le, în 1840, lui Schmid, la Paris, unde el se stabilise, se pierdură cu lada lor cu tot, în drum, fără să se mai dea de urmă-le. Cât despre școala de săraci de la Neuhof, nu se mai înființă și clădirea stă și acum neterminată; cu toate acestea numele lui Pestalozzi a devenit celebru și reputația lui merge neîncetat crescând.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PATRIA RECUNOSCATOARE

Din citirea biografiei lui Enric Pestalozzi schițată până aci, s'a văzut cât de nerecunoscători au fost compatrioții lui și în special locuitorii din Yverdon; s'a văzut încă cât de veninoase sunt patima geloziei și a interesului. Indată însă ce adversarii lui nu s'au mai temut de influența ce dinsul exercita asupra contemporanilor săi, au amuțit, iar compatrioții lui au început să-l ridice până în cer cu laudele lor, pe când învățații lumii întregi l-au proclamat de părintele pedagogiei moderne.

Intre numeroasele dovezi date de posteritate meritelor pedagogice ale lui Pestalozzi, semnalăm următoarele :

a) Multele edițiuni din scrierile lui și nenumăratele biografii, publicate în toate limbile Europei civilizate, dar mai ales în limbile germană, franceză și întru cât-

va engleză. Ca să vorbim despre toate aceste scrieri, nu ne-ar fi de ajuns un volum întreg; de aceea ne mărginim a menționa numai câte-va din cele mai importante.

Asfel, dintre edițiile operilor lui complete, prima a fost a lui Cotta, în 15 volume, tipărită la Stuttgart în Tübingen, de la 1819—1826, în limba germană. Această ediție nu este recomandabilă, căci textul este incorect și mai multe din scrierile lui Pestalozzi sunt lăsate afară, așa din *Leonard și Gertruda* s'au pus numai primele trei părți.

Krüsi a publicat textul original al operei *Leonard și Gertruda*, în 4 volume și cu desemnuri, la 1831, în Trogen, Elveția.

Mann a publicat cele mai însemnate scrieri ale lui Pestalozzi în *Bibliothek pädagogiker classiker* a lui Beyer, în 4 volume, la 1871 și a doua oară la 1878. Lucrarea lui Mann se recomandă cu deosebire, căci textul este cel original.

Seyffarth, din Luckenwald, a publicat, între anii 1869—1873, o ediție mai completă de cât a lui Cotta, în 15 volume și dupe textele originale, afară de *Leonard și Gertruda* care s'a reprodus dupe Cotta.

Intre anii 1881 și 1884, apăru o bună ediție a lui *Leonard și Gertruda*, publicată de comisia muzeului *Pestalozzian*, din Zurich, sub îngrijirea D-lui Dr. O. Hunziker.

În anul morții lui Pestalozzi, apărură în franțuzește două biografii, una de profesorul Monnard, din Lausana și alta de D-na Adela de Thon.

În *Istoria pedagogiei* ¹⁾, de Raumer, publicată la Stuttgart, în 1843 și în 1847, se află un studiu foarte interesant asupra lui Pestalozzi.

---

1) În limba germană.

Însăși Academia franceză de științe morale și politice, din Paris, recunoscând importanța lui Pestalozzi și a metodelor lui, publică, în 1847, pentru premiul Felix de Beaujour „*Examenul critic al sistemului de instrucțiune și educațiune al lui Pestalozzi, considerat mai ales față cu bunul trai și moralitatea claselor sărace*“. Dintre numeroasele scrieri, Academia premiază trei: a D-lui Philibert Pompeiu, a lui I. I. Rapet și a lui Augustin Cochin.

Scrierile D-lor Mörikofer, Palmer și Mann merită o deosebită atențiune.

Cea mai bună publicațiune, în franțuzește, asupra lui Pestalozzi este *Istoria lui Pestalozzi, a cugetării și a operii lui* datorită lui Roger de Guimps, tipărită de Bridel, la Lausana, în 1874. În prima parte, autorul a urmat dupe Morf, iar în partea ultimă are multe informațiuni personale, de oarece dînsul a fost elev al marelui dascăl.

Dar, din toate scrierile publicate asupra lui Pestalozzi, cea mai importantă este *Zur Biographie Pestalozzi's. Ein Beitrag zur Geschichte der Volkserziehung* ¹⁾, de Morf, directorul orfelinatului din Wintertur, în mai multe volume. Morf a publicat și alte scrieri asupra acestei cestiuni, între cari menționăm *Studiul său* asupra mișcării pestalozziane în Ispania. Dr. O. Hunziker, nepot al D-nei Niederer, arată atâta entuziasm către acela al cărui ultimi ani a fost atâta amărit și mătușă sa, în cât a făcut mai mult de cât oricine pentru gloria lui. Ast-fel, D-sa a publicat numeroase scrieri foarte importante și, în 1880, a înființat un jurnal numit „*Petalozzi-Blätter*“ care trăește chiar acum și care publică numai informațiuni și corespondență relative la Pestalozzi.

1) Biografia lui Pestalozzi. Un adaus la istoria educațiunii poporului.

Ne oprim aici, căci dacă ar trebui să menționăm tot ce s'a scris asupra lui Pestalozzi în Elveția, Germania, Franța, Anglia, Statele-Unite din America, etc., ar trebui să formăm un volum considerabil. Cu această ocazie, constatăm că până astăzi, în țară la noi, nu s'a scris mai nimic asupra lui Pestalozzi.

b) Dupe scrieri, al doilea urmează să punem *monumentul funerar* ridicat la 1846 de guvernul din cantonul Argoviei, în comuna Birr, unde repauză și acum rămășițele lui Pestalozzi.

c) În 1879, s'a înființat la Zurich un *Muzeu pestalozzian*, ca divizie a *muzelui pedagogic*, al cărui director este D-l Dr. O. Hunziker, despre care vorbirăm mai sus. În muzeul pestalozzian găsești în realitate sa în reproduceri tot ce se rapoartă la acest bărbat mare, începând de la leagănul său până la mormint, trecând prin toate fazele vieții. Aci găsești portrete, busturi, scrieri și tot ce s'a putut aduna asupra lui. Foarte multe documente însă asupra lui Pestalozzi se află și în *Muzeul pedagogic* din Paris.

d) În cele din urmă i-s'a ridicat o statuie inaugurată la 5 Iulie 1890, în orașelul Yverdon ¹⁾, unde marele dascăl a muncit și a suferit 21 de ani.

Statuea executată de sculptorul elvețian Lanz în bronz, reprezintă pe bunul Pestalozzi în picioare, acoperit cu un veșmînt lung, cu înfățișarea modestă și blîndă, dar urită, avînd nasul mare și lătăreț, gura largă, bărbia lungueață, părul în desordine, atîrnînd peste gâtul lui cel gros, acoperit cu faimoasa legătură de batistă. Mîna stîngă se reazimă pe umărul unui băețuș drăguț, care ține o carte deschisă și-l întrebă. Dinsul răspunde, esplică și caută să se facă înțeles, de aceea ridică mîna

---

1) Acest orașel se află situat la capul de miază-zi al lacului Neuchâtel din Elveția.

dreaptă spre a demonstra. O fetiță frumoasă, soră mai mică a băiețușului, s'agață de pulpana dascălului și privește cu mirare la gura lui. Acești doi copilași sunt fii ai poporului, cu figuri inocente, plini de sănătate și de spirit. Când privești această grupă, simți atâta bucurie, mulțumire și dragoste, în cât nu-ți vine să-ți mai deslipești ochii de la dinșii Aci vezi adevărata icoană a învățaturii din inimă, dupe natură, în aer liber, în familie, așa cum cere metoada lui Pestalozzi.

Ziua de 5 Iulie, 1890, este data reparațiunii nedreptăților suferite de Pestalozzi.

În adevăr, în acea zi, orașelul Yverdon era așa de frumos decorat și împodobit cum nu mai fusese niciodată. Arcuri de triumf erau ridicate la bariere, toate casele erau ornate de drapele și pereții caselor despre strade acoperiți de tapeturi, coroane și ghirlande de verdeață cu flori încunjurau toate ferestrele și ușile. De la o margine la cealaltă a orașului nu găsi ai un locșor să pui degetul, fără să nu fi fost împodobit. Toți, de la cel din urmă sărac până la primul orășan, se întreceau să-și arate simțimintele de dragoste și recunoștință către memoria aceuia care-i părăsise la 5 Martie 1825. Acum manifestația era universală, bucuria generală nedescrisă și animația publicului plină de entuziasm. Numeroase discursuri au fost pronunțate, ne-numerate toasturi au fost ridicate, imense mese întinse și felurite petreceri populare au fost preparate.

Venerabilul Roger de Guimps, unul din școlarii lui Pestalozzi, împiedicat de bătrânețe, având 80 de ani, și de infirmități corporale, neputând fi de față la această sărbătoare, la invitarea comitetului răspunde în termenii următori:

«Vă mulțumesc că ați luat parte la ridicarea monumentului care va transmite urmașilor noștri memoria «bine-făcătorului nostru ; căci, să nu uităm, Pestalozzi

«găsise pe strade și drumuri mulți cerșetori lipsiți de
«toate, pe când, astăzi, aproape nu mai există acest
«râu, multămită școalei populare înființată de dînsul.»

Intre cei cari aũ vorbit, notăm pe următorii :

Colonelul Carol Pestalozzi, strănepotul eroului zilei ;
Ruchonnet, președintele confederațiunii elvetice, care
fu ascultat cu mare interes și viũ aplaudat, din al că-
rui discurs estragem câteva linii.

«N'aș voi, zise el, ca această zi să se termine fără
«ca să nu duceți, în căminele voastre, impresia pro-
«fundă de ceea-ce a fost acest mare bărbat de inimă.
«Monumentul de bronz va duce in viitorul cel mai de-
«părtat amintirea acestei zile și va vorbi la copiii stră-
«nepoților noștri, despre dascălul Pestalozzi care, fără
«nici un moment de șovăire a ținut sus inima și a sa-
«crificat tot, persoana sa, talentele, averea și bogata sa
«natură spre a ajuta pe frații săi și spre a alina ranele
«patriei. BCU Cluj / Central University Library Cluj

«... Ce va spune acest monument generațiunilor vii-
«toare ? El va spune că există ceva mai mare de cât
«interesele și persoanele, mai înalt de cât eul uman,
«ceva care face să trăească patria, care o perpetuă in
«decursul veacurilor, este dragostea, dar dragostea fără
«marginii pentru semenii săi.»

Acest discurs se termină c'un apel călduros la pa-
triotism.

Apoi D-I Paillard, sindicul (primarul) orașelului, luând
în primire statua, intre altele, zise : «... Ah ! știm că
poate in inimile noastre să fie și oare-care amărăciune,
oare-care umilire, din cauza că generația din timpul
lui n'a făcut tot ce-i sta in putință ca să asigure erou-
lui muncii o viață mai ușoară și mai plăcută. Să ne
amintim de această faptă fără rușine, căci ea ne spune
cât de nedrepte sint une-orî prevențiile și apretierile
neintemeiate ale unui popor întreg. In adevăr, azi toți

recunoaștem că meritele lui Pestalozzi erau demne de simpatia tuturor; atunci însă, vai! mulți din concetățenii noștri preferau critica și calomnia. Și cu toate acestea opera marelui pedagog a trăit și numele lui va pluti peste veacurile viitoare.

«În fața acestui bronz care ne vorbește despre educațiune și dragoste, în fața acestei grupe care simbolizează unirea intimă a dascălului și scolarilor, unirea inteligențelor și bunelor-voințe, ne legăm să dăm mai multe îngrijiri și mai mult zel pentru educațiunea tinerimii, pentru bunul ei traiu moral și intelectual.

«Să profităm de inaugurarea acestei statui spre a spune, spre a repeta populațiunilor noastre că numai la scoală se formează cetățeanul, omul și adesea tatăl de familie. Să nu ne dăm decî înapoi în fața orî-cărora sacrificii, orî-cât de mari ar fi ele, când este în cestiune educațiunea și instrucțiunea poporului, căci sămînța aruncată în ogorul scolar produce însutite binefaceri pentru familie și rezultate îmbelșugate pentru patrie!...»

Aprobările unanime dovediau că oratorul avea dreptate.

Discursul d-lui Ruffy, ministrul scoalelor, n'a fost bine auzit de sgomotul ce făcea lumea din cauza ploii. În adevăr, splendoarea inaugurării a fost întunecată de ploia care a ținut toată ziua, afară de o mică pauză, când s'a profitat de a se desvălui statua. Pe dată clopotele începură a suna, muzica se puse în mișcare, drapelele feluritelor societăți și stindardele de mătase de toate culorile, brodate cu aur și argint fâlfăiau în aer; membrii comitetului Pestalozzi precedau pe reprezentanții consiliului federal, pe membrii consiliului de stat al cantonului Vaud și pe delegații guvernelor de Zurich, Neuchâtel, Berna, Bâsel (Bâle) și Geneva; ofițerii în mare ținută, ducând tot felul de steaguri și obiecte, dau un aspect plăcut cortegiului; ofițerul re-

prezintă confederația, cu tricornul pe cap și acoperit c'o manta imensă, roșie și albă; cei-l'alți aveau de asemenea mantalele lor eraldice, albe, verzi și galbene; invitații și consiliul comunal închideau cortegiul.

Piața cea mare, care de atunci încoace poartă numele de *piața Pestalozzi*, era înțesată de lume și băncile estradelor pârâiau sub povara mulțimii. O estradă imensă adăpostia peste o mie de tineri, tinere și copii cari se preparaū să cânte imnul compus în onoarea eroului sărbătoarei. Tunul resună, pânza căzu și statuea apăru. Discursurile începură, dar fură întrerupte de ploaie.

Statuea se 'nalță în mijlocul pieții împrejurul căriia se află de o parte templul protestant, de alta primăria și în fața lor vechiul castel de Yverdon, în care fuseră institutele pestalozziane și unde, cu ocazia inaugurării statuii se stabilise muzeul pestalozzian.

Aci încheem darea de seamă despre Pestalozzi.

BCU Cluj / Central University **Eniș-Bălțeanu.**

POSTSCRIPTUM

Credem că facem plăcere cititorilor comunicându-le câte-va date asupra lui Schmid și Niederer, dupe moartea fostului lor preceptor. Indată Niederer publică că mormintul a stins ori-ce ură și că pentru dînsul Pestalozzi rămâne cel mai bun, cel mai onest și cel mai escelent om ce Providența a trimis pe pămînt pentru binele omenirii. Publicând aceasta el își mută institutul de fete de la Yverdon la Geneva, unde se amestecă în afaceri sociale, înființând cu alții societatea lucrătorilor. Schmid însă duse o viață obscură la Paris, trăind ca profesor. El veni pe la Neuhoof, dar se trase tot la Paris, unde publică mai multe scrieri și unde-l găsi Carol Pestalozzi, nepotul său, și fiu al lui Gottlieb, când veni să-și cumpere instrumente de inginerie. Din acestea vedem că Niederer și Schmid s'au însemnat numai cât timp au fost pe lângă Pestalozzi.

E. B.

DIDACTICA MAGNA

DE

AMOS COMENIUS

Tradusă în românește de

PETRU GÂRBOVICEANU

CAPITOLUL XXIV

Metoda cum se poate inspira copiilor pietatea

15 (VI). *Maî departe să li se arate, că fericiți sunt acei și anume de trei ori fericiți, cari se poartă în așa mod, în cât sunt considerați demni de a merge la D-zeu.*

Căci afară de D-zeu, izvorul luminii și vieții, nu se află de cât întuneric, munci, moarte eternă, fără sfârșit. Că ar fi fost mai bine să nu se nască acei, cari se abat de la D-zeu și se fac culpabili de muncile eterne.

16 (VII). *Că numai acei merg la D-zeu, cari au petrecut aici cu el.* (După cum Enoch și Ilie, amândoi vii, alții însă după moartea lor. 1 Moise, 5, 24 etc).

17 (VIII). *Aceia petrec însă cu D-zeu, cari-l au tot d'a-una înaintea ochilor, se tem de el și păzesc poruncile lui.*

Aceasta e suma tuturor învățăturilor ce trebuie să poseadă ori ce om, zice predicatorul (Isus Sirach 12, 13); acea sumă despre care zice Cristos (Luca, 10, 42), că un lucru trebuie și pe care toți creștinii trebuie să-l aibă înaintea ochilor și în inimă, ca ast-fel să nu se prea îngrijască ca *Marta* de nevoile lumii a-ceștia.

18 (IX). *Așa dar, să se deprindă, ca tot aceea ce ved,*

aud, pipăe, fac și suferă să-l atribuie lui D-zeu, fie mijlocit sau nemijlocit.

Aceasta se poate explica cu exemple.

Acei, cari se dedică studiilor științifice și unei vieți observatoare să facă aceasta în așa chip, în cât să vadă prețutindenii A tot puternicia lui D-zeu, înțelepciunea și bunătatea lui, ca ast-fel să se înflăcăreze de dragostea lui și prin această dragoste să se uniască cât mai strâns cu el, în cât să nu i se poată răpi în eternitate. Acei însă cari se ocupă cu lucrări esteriore, cu agricultura și meseriile etc., trebuie să caute a câștiga pâine și alte mijloace de existență, cu scopul de a trăi liniștit; o asemenea viață liniștită e însă pentru ei necesară, ca să poată servi lui D-zeu cu inimă liniștită și veselă și servindu-i, să-i poată plăcea și plăcându-i să poată trăi cu el în eternitate.

Iar acei cari urmăresc alte scopuri în afacerile lor, se depărtează de la *voința lui D-zeu și de la el însuși.*

19 (X). *Să se deprindă de a se ocupa din prima etate cu aceea ce conduce nemijlocit către D-zeu și a nume cu citirea sf. scripturi, cu exerciții religioase și cu faptele bune.*

Căci citirea sf. scripturi deșteaptă și nutrește aducerea aminte de D-zeu; exercițiile religioase prezintă omului pe D-zeu ca de față și-l unește cu el; faptele bune însă întăresc această legătură, pentru că arată, că noi umblăm pe calea D-lui. Aceste trei lucruri să se recomande în serios întregii tinerimi creștine.

20 (XI). *De aceea sf. scriptură să fie Alfa și Omega tuturor școlilor creștine.*

Zicerea lui Hiperiu, ca un teolog să se nască în sf. scriptură a dezvoltat-o și mai mult apostolul Petru. când zice: «*copii lui D-zeu se nasc nu din semință stricăcioasă, ci din nestricăcioasă, prin cuvântul lui D-zeu cel viu, care rămâne în etern*». (I Petru, 1, 2, 3). În școlile creștine, trebuie așa dar, ca această scriere di-

vină să aibă preferință, ca ast-fel după exemplul lui Timoteu, toți tinerii creștini din copilărie să cunoască sf. scriptură și să devie înțelepți spre mântuire, (2 Timot. 3, 15), nutriți prin cuvintele credinței (1 Timot. 4, 6). Frumos s'a exprimat în timpul său asupra acestui obiect Erasm în a sa «Paraclesis» sau îndemnare spre studiul filosofiei, când zice : «Sf. scriptură se potrivește pentru toți; ea se apleacă inteligenței copiilor și se acomodează priceperii lor, nutrindu-i cu lapte, îngrijindu-i, sprijinindu-i și făcând totul până ce am devenit mari în Cristos. Inșă neglijind pe cei mici, ea este minunată pentru cei mari; pentru cei mici e mică, pentru cei mari peste măsură mare. Nici o etate, nici un sex, nici o pozițiune, nici o carieră nu e înlăturată de ea. Nici soarele însuși nu e în aceiași măsură comun și tutulor deschis, ca învățătura lui Cristos. Ea nu înstreinează pe nimeni, afară numai dacă cineva se înstreinează de ea, etc. El mai adaugă la astea : «Ea trebuie să se traducă în limbile tutulor popoarelor, ca să fie citită și învățată nu numai de Scoțieni și Irlandezi, ci și de Turci și Saracini. S'ar putea întâmpla, ca mulți să râdă de aceasta, dar tot s'ar câștiga câtva. O! bine ar fi, ca plugarul să nu cânte de cât din ea, croitorul de asemenea, iar călătorul să nu-și ușureze greutatea de cât cu povestiri biblice și în fine toate conversațiile creștinului să nu fie luate de cât din ea! Căci de obicei noi suntem așa creați, ca și convorbirile noastre. Fie care să ajungă și să exprime aceea ce poate. Acel care e în urmă să nu invidieze pe acel care e înaintea, iar acel care e înaintea să invite pe cel din urmă, dar să nu'l disprețuiască. Pentru ce mărginim noi ocupațiunea comună tutulor numai la câțiva? Și către sfârșit se exprimă ast-fel : «Toți aceia cari prin botez au jurat în cuvintele lui Cristos, imediat prin îngrijirile părinților și ale altor suprave-

ghetori, să fie introduși în învățăturile lui Cristos. Căci aceea prinde rădăcini mai adânci și mai solide ce a căpătat spiritul mai întâiu. Numele lui Cristos să fie cea dintâi pronunțare a copilului; din evangeliile sale să se cultive prima copilărie și numele lui Cristos să fie în așa mod prezentat copiilor în cât se-l iubească. Să se cultive aceste studii atâta timp, până ce prin creștere au ajuns bărbați desăvârșiți în Cristos. Fericți acei pe care-i apucă moartea în aceste studii. Așa dar, să căutăm aceste studii cu tot sufletul nostru, să le iubim, să murim în fine eu ele și chiar să ne transformăm în ele, fiind că moravurile trec în studii etc. Același Erasm se exprimă în scrierea sa de teologie: «*N'ar fi după părerea mea nici o greșală, dacă s'ar învăța scrierile sfinte pe din afară, chiar fără să le fi priceput, după cum zice Sf. Augustin, etc.*»

Așa dar, să nu fie în vază în școlile creștine Plaut, Terenț, Ovid sau Aristotel, ci Moise, David, Cristos. Să se caute însă mijloace și căi, cum ar putea să se prezinte scriptura tinerimii creștine, întocmai ca un abecedar. «*Căci, dupe cum întreaga vorbire nu se compune, de cât din sunete și silabe, tot așa și întregul edificiu al religiunii și temeri de D-zeu nu se compune de cât din elementele scrierilor sfinte*».

21 (XII). *Aceea ce se învață din scriptură să se refere la credință, iubire și speranță.* Căci aceste trei sunt cele mai înalte clase la cari se referă tot ce i-a plăcut lui D-zeu să descopere prin al său cuvânt. *Unile ni le descopere el, ca să le cunoaștem, unile ni le poruncește el, ca să le facem, iar altele ni le promite, ca să le așteptăm de la bunătatea sa în lumea aceasta și în cea-laltă.* Nu întâlnim nimic în sf. scriptură, care nu s'ar referi la aceste trei clase. Toți trebuie inițiați asupra modului, cum să priceapă a se ocupa rațional cu cuvintele lui D-zeu.

22 (XIII). *Credința, iubirea și speranța să se învețe pentru esercițiul practic.* Căci noi trebuie să cultivăm creștini practici, iar nu teoretici și anume de la prima instrucțiune, dacă voim să avem în adevăr creștini. Religiuinea e un ce cu viață, iar nu numai zugrăvit; puterea ei de viață să se facă cunoscută prin succesul ei, după cum sēmânța odată sēmănată, începe să încolțească. In aceasta pune și scriptura *credința cea adevărată* (Gal. 5, 6), *pe care o numește morală* (Iacob, 2, 20). De aceea și zicătoarea des repetită în lege, că aceea ce se descopere din Cer, se descopere numai ca să o facem. Și Cristos zice: «*De știți acestea, fericiți sunteți dacă le veți face*». (Ioan 13, 17).

23 (XIV). *Credința, iubirea și speranța se învață pentru esercițiul practic, dacă se instruiesc toți copiii de a crede cu tărie aceea-ce ne-a descoperit D-zeu, de a face ceea ce ne poruncește și de a spera ceea ce ne promite.*

Aceasta să se observe și să se inspire cu sîrguință tinerimii, ca ast-fel, dacă vrea ca cuvîntul lui D-zeu să le fie o putere a lui D-zeu spre fericire, să-î ofere o inimă umilită și devotată, să fie gata de a i se supune lui tot-d'a-una și pretutindenea, ba chiar să i se supue în realitate. Căci, după cum soarele cu a sa lumină nu se arată aceluia care nu vrea să deschidă ochii și după cum mîncările nu salvă pe acei care nu vor să le primească; tot așa va fi zadarnică și *lumina divină* oferită spiritului nostru, *poruncile sale* propuse pentru lucrările noastre, cum și în fine *fericirea*, care e promisă acelora, ce să tem de D-zeu, dacă nu le priimim cu credință benevolă, cu iubire ardentă și cu speranță statornică. Așa a crezut Avraam, părintele credincioșilor și chiar aceea ce era contrar rațiunii fiind că se încredea în cuvintele lui D-zeu. El a îndeplinit cu supunere tot ce putea fi mai aspru, numai fiind-că i-a

poruncit D-zeu (de a părăsi patria sa, de a sacrifica pe unicul său fiu etc...). El a sperat cu încredere, chiar acolo unde nu era nimic de sperat și aceasta numai în urma încrederii sale în D-zeu. Și o asemenea credință vie, reală, i s'a considerat lui spre dreptate. Și pentru ca să observe aceasta toți care se încred în D-zeu, trebuie inițiați în aceasta.

24 (XV). *Ce se predă tinerimii creștine pe lângă sf. scriptură (știința, artel, limbile etc.), să se trateze ca subordonate scripturii, ca ast-fel să poată observa și vedea ei clar că tot ce nu se referă la D-zeu și viața eternă e numai o goală aparență.*

Dintre cei vechi se laudă Socrate, fiind-că el a transplăntat filosofia din domeniul speculațiilor sofistice în domeniul moralei; așa și Apostolii au fost chemați de a întoarce pe creștini de la disputațiunile sofistice și nefolositoare asupra legii, la iubirea lui Cristos (1 Timot. 1, 5, 6, 7 etc.), după cum au făcut și câți-va teologi pioși din timpul mai nou, cari au căutat să întorcă de la dispute nefolositoare, ba chiar periculoase pentru biserică și să se îngrijască mai mult de o dreaptă conștiință și fapte bune. *O de ce nu se îndură D-zeu de mine, ca să pot afla o metodă universală, spre a putea preda cu succes tot aceea ce întâmpină mintea omenească și a-l îndrepta la D-zeu și toate afacerile acestei vieți în care s'a concentrat lumea activitatea sa, să le transform într'o tendință către cele creștine.*

Aceasta ar fi o scară sfântă pe care spiritul nostru prin tot ce este și se întâmplă, s'ar putea înălța neîmpedat la acel înalt și etern protector a toate, la izvorul adevăratei fericiri.

25 (XVI). *Toți trebur instruiți, ca să se aplice cu conștiință la venerațiunea internă și externă a lui D-zeu, ca ast-fel venerațiunea internă a lui D-zeu să nu se*

măreasă fără cea externă, iar cea externă fără cea internă să nu decadă în ipocrizie.

Serviciul extern al lui D-zeu constă în vorbirea cu D-zeu, în predică și în ascultarea cuvîntului său, în invocare și îngenuchiare, în cântarea bisericească, în întrebuintărea sacramentelor și a altor obiceiuri sfinte, fie publice, fie casnice. *Venerațiunea internă* a lui D-zeu, constă în neîncetata gândire la prezența lui D-zeu, temerea și iubirea de el, renunțarea de sine și resignarea în mâinile lui D-zeu, adică decisiunea de a face și suferi tot ce-î place lui. Amîndouă unite, iar nu deosebite, nu numai *una*, fiind că e drept, ca D-zeu să fie onorat în corpul și sufletul nostru, care sunt ale lui (1 Cor. 6, 20), ci de asemenea, fiind că ele n'ar putea fi deosebite fără pericol. Căci practicile exterioare fără veritate internă le condamnă D-zeu și zice: « *Cine are așa ceva din mâinile voastre ?* » (Isaia 1 și aiurea). *D-zeu fiind spirit, el cere ca să fie închinat în spirit și adevăr.* (Isaia 4). Pe de altă parte însă, de oare ce noi nu suntem numai spirit ci și corp, *e de trebuință, ca sensurile noastre să fie mișcate în exterior spre a face aceea ce trebuie să se întâmple în interior, în spirit și în adevăr.* Și de aceea cere D-zeu, cu toate că pune preț mai mult pe cea internă, ca și cea exterioară să fie observată. Inuși *Cristos*, cu toate că a eliberat cultul N. Testament de ceremonii și a învățat ca să se serviască D-zeu în spirit și în adevăr, totuși s'a rugat tatălui cu fața p'ecată, și a continuat această rugăciune nopți întregi, a vizitat adunările sfinte, a ascultat pe cărturari și le-a răspuns, a predicat cuvîntul lui D-zeu, a înălțat rugă etc. Așa dar, dacă cultivăm tinerimea spre religiune, apoi aceasta să se facă în interior, cât și în exterior, spre a nu se forma ipocriții, adică adoratori superficiali, falși și ipocriți ai lui D-zeu, cum și fantastici, care să se delecteze în ale lor visuri

și prin desprețuirea serviciului exterior se îndepărtează de la ordinea și onoarea bisericeii; nici în fine indiferenți pentru care exteriorul nu oferă interiorului nici o atracțiune, iar interiorul exteriorului nici o viață.

26 (XVII). *Să se deprindă copiii de a face faptele poruncite de D-zeu, ca ast-fel să știe că adevăratul creștinism constă în a-și arăta credința prin fapte.*

Asemenea fapte sunt exercițiurile în *cumpătare, dreptate, caritate*, cari nu trebuiesc întrerupte nici odată. Căci, dacă credința noastră nu produce asemenea fapte, atunci e moartă (Iacob 2). Ea trebuie să fie vie, dacă e să aducă mântuire.

27 (XVIII). *Să învețe de asemenea, ca să deosebiască bine scopurile binefacerilor și pedepselor lui D-zeu, ca ast-fel să priceapă de a le întrebuința cum se cuvine și a nu abuza de nici unul din ele.*

Fulgentiă împarte binefacerile lui D-zeu în trei: *despre unele din ele, zice că vor lua în eternitate, altele vor servi a dobândi eternitatea, iar altele în fine numai pentru întrebuințarea vieții acestia. Din prima clasă fac parte cunoștința lui D-zeu, bucuria în spiritul sfânt, iubirea de D-zeu, care se revarsă în inima noastră. La a doua clasă aparțin, zice el, credința, speranța, facerea de bine către aproapele. La a treia aparțin sănătatea, bogăția, amicii și tot ceea ce în sine nu produce nici fericiri, nici mizerie.*

Să se învețe încă, că sunt trei feluri de pedepse ale lui D-zeu. Unele se dau aici spre a fi învățați și iubiți (Daniel 11, 35; Apocalips 7, 14), ca Lazăr. Alții se cruță aici spre a fi pedepsiți în eternitate, ca bogatul risipitor. Pentru alții încep pedepsele aici spre a se continua în eternitate, ca Saul, Antioch, Ierod, Iuda etc. Așa dar, să se învețe oamenii de a deosebi toate binele, ca nu cumva să se dea cu totul numai bunurilor trecătoare și să prefere numai aceea ce e pentru timpul

de aici; să nu se înspăimânte de relele lumii acestia, mai mult însă de ale iadului; să nu se teamă nimeni de aceea ce poate să omoare corpul, iar altceva nimic, ci de aceea, care nu numai că corupe corpul, ci aruncă și sufletul în iad (Luca 12, 4, 5).

DOUE LECȚII DIN SCRIS-CITIT

I

Desvoltarea sunetului „l” și arătarea literei

A. Planul lecției

- I) Repetire. II) Desvoltarea sunetului. Arătarea literei.
III) Asociațiunea. IV) Aplicație V) Resumat.

B. Tratarea

(Mijloace de intuițiune: un tablou, pe care se vede un cal; un ac).

I. Scolarii citesc lecția în timp de vr'o 10 minute, câte unul și, pe urmă și în cor.

II. Ascultați! Astăzi vom învăța să *scriem și să citim cuvântul „cal”*. Ce animale domestice cunoașteți voi? Unul dintre voi a numit și calul. Ce este calul? Cum este el? Ce poate face calul? Unde trăește calul? Ce mănâncă calul? Bine. Ascultați, când zic: „Vecinul nostru are un cal”, ce este aceasta? Bine! Ziceți cu toții propozițiunea aceasta! Cor! Din ce e formată propozițiunea aceasta? Ascultați, voi să spuneți, iar eu voi număra cuvintele acestei propozițiuni! Bine! Care e cuvântul întâi? al doilea? al treilea? al patrulea? Care e cuvântul cel din urmă? Bine! Din ce sunt formate cuvintele? Care este cuvântul cel din urmă în propozițiunea: Vecinul nostru are un cal? Bine! Ascultați, cum îl zic eu: „cal”. Din câte silabe e format cuvântul acesta? Veți zice cu toții: „cal”. Din ce e formată silaba? Pentru ce se numesc sunete? Câte sunete are silaba: „c-a-l” (cor!) Gândiți-vă cu toții! Care sunet s'aude mai întâi în silaba „cal”? Ce sunet s'aude după „c”? (...a). Bine! Ascultați: „c-a-l”, ce s'aude la sfârșit? Zi și tu N! Băgați de seamă, cum zic eu „l” sună? Ce este dar și „l” pentru că sună? Bine! Să zi-

cem încă odată cu toții sunetele silabei „cal“. (cor). Ascultați! În silaba „cal“, unde auziți sunetul „l“? (... la urmă). Bine! Băgați de seamă. Ved pe N. „El se joacă“. Ce am zis eu acum? N. Ziceți și voi aceasta. „El se joacă“! Ce este aceasta? Care e cuvântul cel d'întâi în această propozițiune? Auziți sunetul „l“ în acest cuvânt? Și unde'l auziți? Țineți minte dar! Sunetul „l“ se poate auzi *la sfârșit*. Unde se poate auzi sunetul „l“? Bine!

Priviți încoace! (se arată un ac). Ce este acesta? Ziceți cu toții: „ac“. Ce este acul? Cum este el! Din ce-î făcut acul? Ce se face cu acul? Cîre coase? Ascultați cum zic eu: „l-ac“ (bis). Vom zice cu toții: l-ac“ (mai repede, — repede de tot) lac. Spuneți-mi vr'un lac! (neștiind, li se spune). Gândiți-vă și-mi spuneți ceva despre lac. (Propozițiunea spusă se analizează ca mai sus, oprindu-se asupra cuvîntului „lac“). Ascultați: „lac“ câte silabe are cuvîntul acesta? Ziceți și voi: „l-a-c“ (cor). Ce sunet auziți întâi în această silabă? Ce sunet urmează după „l“? Dar după sunetul „a“ ce sunet urmează? N! (... c) Bine! Care sunet ați spus că s'aude întâi? („l“) Bine! Ascultați!: „Eū am vĕzut un lup“. (Analisa cuvîntului „lup“) Unde auziți sunetul „l“ în cuvîntul „lup“? Țineți minte dar, sunetul „l“ se poate auzi și *la început*. Unde am vĕzut că se mai poate auzi sunetul „l“? (... la sfârșitul cuvintelor). Așa dar unde se poate auzi sunetul „l“? (... *la începutul și la sfârșitul* cuvîntului).

Băgați de seamă, care știe cum se mai chiamă „Podul-Moșoșoaei“? (Calea Victoriei). Bine! Gândiți-vă cu toții, cum este Calea Victoriei? (Propozițiunea spusă se analizează ca și cele precedente) Bine! Care e cuvîntul întâi? Ascultați, cum zic eu: „Ca-le“, câte silabe are cuvîntul acesta? Care-î cea dintâi silabă? Care e silaba a doua? Bine! Gândiți-vă cu toții, găsească-se sunetul „l“ în acest cuvînt? Unde se găsește? Ascultați: „Lelea coase“. (Analisa cuvîntului „lelea“). Unde auziți sunetul „l“ în acest cuvînt: „lelea“. Țineți minte dar, sunetul „l“ se poate auzi și *la mijloc*. Unde se mai poate auzi sunetul „l“? Dar unde am vĕzut, că se mai poate auzi sunetul „l“? Bine. (Acum se spun mai multe cuvinte cu sunetul „l“ la început, la mijloc și la sfîrșit).

(Pausa, în care se cîntă: Hop, hop, hop, calule'n galop! Mișcări gimnastice)

Arătarea literei. Ia, numiți-mi câte-va sunete din care

ați învățat; Bine. Se pot vedea sunetele? Dar ce trebuie să facem spre a le vedea? Iată, voi scrie și eu literile mai multor sunete, ce le-ați învățat. (La scrierea fie-cărui litere scolarii o și citesc). Dar cum se numește semnul unui sunet? Ce sunt dar toate acestea? Ia să le citim cu toții. (Cor!) Astăzi ce sunet nou ați învățat? Arătați-mi sunetul „l“ N! (... nu se vede). Ce trebuie să facem ca să-l vedem? Bine! Priviți, voi face pe tablă litera sunetului „l“. Ce-am făcut pe tablă? Spune și tu N! Bine! Vom zice cu toții „l“ (cor). Bine! Băgați de seamă, voi face-o încă odată parte cu parte, voi priviți încoace, eăci am să vă înțreb ce fac! Ia citește litera aceasta! Vom face-o acum cu toții; mai întâi cu degetul în aer! Priviți cum fac eu! Acum cu degetul pe bancă. (Se observă, să nu scuipe degetul). Băgați de seamă! Veți scoate tăblițele, 1, 2, 3! Condeile în mână! Așezați-vă la scris! Luați seama, pe ce linie puneți condeiul și în cotro veți merge! Scolarii scriu la comandă. Subțire! Rotund! Gros plecat! Rotund! Subțire! Condeile pe bancă, arătați-mi tăblițele! (corijarea se face la tablă ¹). Se mai face de două, trei ori!

III. Ce sunet ați învățat azi? Ce am făcut, ca să vedem acest sunet? Ia citește-l, N! Cu toții (cor!) Cu care literă cunoscută seamănă „l“? (... cu e). În ce seamănă? În ce nu seamănă? Bine! Țineți minte aceasta, de câte ori veți scrie pe „l“, vă gândiți și la litera „e“.

IV. Priviți tabela aceasta (se arată tabela respectivă pe tabla cea neagră) căutați-mi litera lui „l“? (Iese câte un scolar și o arată cu un băț anume). Eă bine, ce am învățat astăzi? (Sunetul și litera „l“). Bine! Până mâine imi veți scrie două șire de „l“ și într'un șir pe urmă imi veți scrie toate literile învățate! Ce veți lucra pentru lecția următoare la scris-citit, N! Bine. Nu uitați aceasta ¹).

1) Vezi pag. 49

1) Lecția aceasta s'a făcut de către d. E. Samarianu, normalist absolvent, de la institutori.

II

Desemnarea ferestrei

(Clasa I-a Secția B)

A. Planul

- I) Convorbire prealabilă. II) Desemnarea ferestrei. III) Asociațiunea.
IV) Aplicație. V) Resumat.

B. Tratatul

I. Unde ne aflăm noi acum? Cum se numește partea aceasta a odăii de școală? (... fereastră). Pe unde străbate lumina în odaie! Câte ferestre sunt în odaia aceasta? Unde sunt ele așezate? Ia, priviți la fereastra aceasta! Ce formă are? (... oblongă). Cum stă? (... vertical). Din ce-s făcute ferestrele? Ce părți vedeți la fereastră? Așa dar, câte părți vedem la fereastră? (... geamuri și cercevele. Cine face cercevelele? Ce mai face tâmplarul? Dar geamurile cine le pune? Țineți minte, un geam de acestea costă .... Pentru ce se fac ferestre la case? Numai ca să străbată lumina? Când deschidem ferestrele? De ce le deschidem? La ce che servesc ferestrele? Ferestrele să se ție curate!

II. Luați seama, *aslăzi vom desemna fereastra aceasta*. Mai întâi o voi desemna eu. Priviți, cum voi desemna-o eu, că apoi așa veți avea să-o desemnați și voi! Ce formă are fereastra aceasta? Câte laturi are un oblong? Cum sunt marginile ferestrei în privința mărimii? Cum sunt cele mai mari după cum stau? (... verticale). Cum sunt cele mai mici? Cum sunt marginile orizontale? (... paralele). Cum sunt și cele verticale? Prin ce însemnăm marginile în scris? (linii). Priviți, cum voi desemna eu! Vedeți, am desemnat marginile din afară ale ferestrei. Priviți, la fereastră, când o închid, ce se formează? (... o cruce). Voi desemna și această cruce! Care e a doua parte a ferestrei? Ce formă au geamurile? Câte geamuri are fereastra aceasta? (... 4). Voi desemna și geamurile, voi priviți la tablă! Așa, dar ce am desemnat pe tablă? (... fereastră).

Scoateți caetele 1! 2! 3! Creioanele 1! Nu veți scrie nimic, până ce nu vă voi spune eu! Luați seama, că acum vom mai desemna odată fereastra împreună, adică eu cu voi; întâi voi desemna eu, pe urmă voi. Priviți! De câte părți este marginea orizontală de jos? (... 8). Priviți, de unde încep!

Veți face și voi partea aceasta, luați seama! În partea din stânga a caetului numărați întâi 13 puncte în jos! Faceți un semn. Acum numărați 9 puncte orizontal! Faceți și aci un semn! ¹⁾ În ce direcție fuge linia aceasta? Trageți linia orizontală; Creioanele pe bancă! De câte pătrate este marginea aceasta verticală? (.12). Priviți cum fac eu! Veți face și voi! numărați 13 puncte în sus! În ce direcție fuge linia aceasta? Trageți linia! Cum este marginea de sus cu cea de jos? (... paralelă și egală). Voiu desemna-o. Priviți! desemnați și voi! Voiu uni capetele liniilor orizontale. Priviți! Uniți-le și voi! Ce vom face acum! (... crucea). Câte pătrate sunt până la linia verticală a crucii? (... 4). Priviți cum fac eu! Numărați și voi 5 puncte și trageți verticala în jos! Cum este această linie? (... orizontală). Câte pătrate sunt până la linia orizontală a crucii? (... 4). Eu voi face-o iar voi priviți! Numărați 5 puncte (4 pătrate) în jos și trageți orizontale! Ce vom desemna acum? (... geamurile). Ce formă au geamurile de jos? Cum sunt marginile geamurilor cu marginile din afară ale ferestrei? (... paralele și mai mici). Luați seama cum desemnez eu geamurile de jos! Priviți cum însemn întâi punctele! Acum trag liniile prin mijlocul pătraților. Veți face și voi aceasta! Luați seama cum lucrați! Nu apăsați cu creionul! Acuma voi desemna și pe cestalalt geam, priviți încoace! Desemnați și voi! Luați seama, cum vă însemnați punctele! Acuma voi desemna și geamurile de sus. Sunt tot așa de mari ca și cele de jos? Ce voi face întâi? (... punctele) Iată, că le fac, priviți! Și acuma ce voi face? Le voi uni. Priviți cum trag liniile prin mijlocul pătraților! Faceți și voi aceasta! Asemenea voi desemna și pe cestalalt geam! Priviți! Desemnați-l și voi! Nu ștergeți ce-ați făcut.

Pauza — cu cântec și mici mișcări gimnastice!

Revizuire și corigiere. Caetele în bancă, 1, 2, 3, (ca să fie atenți la corigierea simultană după tablă. Corigierea se face ca la scris). Scolarii scoțându-și tăblițele mai desamnă odată saū de două ori fereastra.

III. Ce avem desemnat aci? Ce am desemnat întâi? După aceea ce am desemnat? Și după aceea? Câte geamuri are fereastra ce-am desemnat-o? Sunt ferestre și cu mai multe geamuri?

1) Copiil au caete cu pătrate de puncte.

IV. Priviți la tablă! Ce parte a ferestrei înseamnă linia aceasta verticală? Dar linia aceasta orizontală, ce vă înfățișează de la fereastră! ș. c. l. Arătați-mi în desemele voastre cerceveaua aceasta! Acum geamurile acestea, ș. c. l.!

V. Ei bine, despre ce am învățat astăzi? (... despre fereastră). Și anume ce-am făcut cu fereastră? (... am desemnat-o). Bine! Mergând acasă, arătați părinților voștri desemnul de pe tablă, apoi îl veți șterge și îmi veți desemna tot fereastră aceasta de câte două ori! Nu uitați aceasta! ¹⁾.

DESPRE DISCIPLINA SCOLARA

Una dintre cele mai grele probleme de deslegat pentru un învățător fără îndoială este disciplina școlară. Acea disciplină prin care se promovează ținta ce școala urmărește în ținuta ce elevii trebuie să aibă.

Ori unde se coadună mai mulți la un loc spre un scop oare-care, acolo e lipsă de o ordine socială; mai mult ca ori unde însă se simte lipsa aceasta în școală, pentru că elevii fiind mai ușuratici, foarte ușor pot pierde din vedere scopul ce școala urmărește.

Școala, fără disciplină, nu-și va ajunge nici odată scopul atât cel material cât și cel formal.

Esența virtuții este ordinea. De aceea omul încă de copil trebuie dat la ordine, lucru, care numai prin disciplină se poate face. Tinerimea, fără de disciplină se sălbătăcește, se conduce de principii periculoase și în fine nu voiește să știe nici de mai mari, nici de lege.

Mijloacele cele mai acomodabile pentru a putea ține o disciplină bună în școală ar fi, înainte de toate, ținuta învățătorului; așa ca dînsul în toate lucrurile ce le pretinde de la elevii săi să servească de model, pentru că ei, în urma îmboldului natural de imitare ce-l au, se acomodează cu multă plăcere exemplului superiorilor. Învățătorul prin prezența în școală tot-d'a-una la timp, prin ordine și punctualitate în toate, prin regulata pregătire la instruire, prin încordare în

---

1) Lecția aceasta s'a ținut de d. I. Florescu, normalist absolvent.

câștigarea de cunoștințe etc., va putea să facă din elevii săi ceea ce dorește.

Spre acest scop însă dînsul trebuie să-și câștige și să-și susțină autoritatea atât înaintea concetățenilor cât și înaintea elevilor săi. Dacă cineva vrea să-și poarte funcția cum se cuvine și ca să poată fi folositor aceluia peste care este pus, atunci trebuie să se bucure de stima și încrederea supușilor săi.

Stima și încrederea elevilor săi învățătorul și-o poate câștiga numai atunci, dacă el va fi prevăzută cu toate cunoștințele necesarii ast-fel, ca nici odată să nu vie în confuziune sau să-și descopere vr'o scădere intelectuală sau morală, cum ar fi d. e. avariția, lingușirea, beția, clevețitura, fătăria, denunțări nedrepte ș. a.; apoi, prin un zel și activitate continuă de a putea fi cât mai mult folositor elevilor săi, câștigându-le cunoștințe și îngrijindu-se despre binele lor precum și prin imparțialitate; în fine nici odată să nu degenereze în trivialități. mai cu seamă în prezența elevilor, fapt, care nici de cum nu se uneste cu demnitatea unui învățător.

Mai departe tot în acest scop, învățătorul trebuie să-și câștige iubirea elevilor săi și să le mulțumească îndemnul de activitate într'un mod plăcut. Dar mai mult trebuie să se ferească de laude, să nu fie pățimas, ci tot-d'a-una să fie liniștit și cugetat, pentru că laudele sale adese ori servesc de bază disciplinei șovăitoare. Când e bine dispus, atunci toate sunt iertate, iar când îi vin laudele, atunci cea mai mică transgresiune i-se pare o crimă. În fața unui ast-fel de stimul din partea învățătorului, elevii vor privi disciplina ca un arbitrar și despotism. Tot pe atât periculos lucru este și aceea, când învățătorul este pățimas. Un om pățimas, n'ar trebui să îmbrățișeze cariera de învățător, pentru că *scoala trebuie să fie sala păcii*. Învățătorul înaintea elevilor săi va sta tot-d'auna liniștit și cugetat; tot-d'auna va fi consecvent, amical, serios, bine-voitor și nu va face nimica din patimă sau invidie.

Învățătorul se va folosi de ocaziune de a conversa câteodată cu părinții elevilor, comunicându-le unele și altele observațiunii despre copii, și anume despre progres, defecte și altele ce observă la ei, cu alte vorbe, va năsi ca să aducă disciplina școlară în armonie cu educațiunea domestică. Părinților le face bucurie când aud de bine; nu trebuie însă ni-l-odată să ascundă erorile copiilor. Elevul trebuie să știe, că părinții lui au cunoștință despre faptele sale din școală.

Spre susținerea ordinii și ajungerea scopului scolastic sunt necesarii unele prescrieri cum trebuie să se poarte școlarii, adică așa numite „legi școlastice“.

Ca acestea să-și poată ajunge scopul trebuie să fie clare adică neconfuze, determinate fără ca să sufere mai multe interpretări, să fie cât se poate mai puține și reduse numai la ordinea școlară. Totul însă depinde de modul promulgării lor: trebuiesc promulgate elevilor într'un mod serbătoresc, mai ales la începutul fie-cărui curs, pentru-că atunci numai vor influența asupra lor în scopul dorit.

Legile școlastice trebuiesc susținute, adică elevii trebuie să le observe, pentru că altcum nu s'ar putea ține ordinea cuvenită în școală și atunci cultura morală a elevilor care tinde la binele societății cetățenești ar suferi — s'ar periclită. Dacă elevii se dedau de timpuriu la disprețuirea și transgresiunea legilor, atunci devin periculoși pentru societatea cetățenească.

Respectul, încrederea și iubirea legislatorului sunt mijloace de a putea susține legile școlastice. Dacă cineva are încredere în legislator, dacă vede, că el pretinde de la supuși numai ceea ce este spre binele lor și dacă se convinge despre bună-voința sa, atunci i-se supune cu toată plăcerea și-i urmează sfaturile cu bucurie.

Apoi convingerea despre necesitatea și folosul legilor școlastice încă activează supunerea și urmărirea lor.

În fine alt mijloc acomodat spre susținerea legilor școlastice ar mai fi *remunerațiunile* și *pedepsele*, despre cari avuî onoare a scrie în coloanele acestei reviste din anul al VI-lea No. 3, (pag. 157—169).

La promovarea scopului ce școala urmărește, mai e neapărat necesar o frecventare regulată, ceea-ce foarte mult depinde de dibăcia învățătorului.

Un învățător, care-și întocmește instruirea ast-fel, încât ocupă toți elevii săi cu blândețe și iubire, lucruri ce trebuie să-l caracterizeze, va face ca acei elevi să vină cu dragoste la școală; nu numai atât, prin asta și câștigă iubirea elevilor și respectul și încrederea părinților.

De dibăcia învățătorului depinde dar o frecventare regulată, mai mult ca de oricare alte măsuri luate de autoritățile competente.

Se poate întâmpla însă, că cutărui părinte îi este imposibil de a-și trimite copilul regulat la școală din diferite

împrejurări. Acestei imposibilități trebuie să i-se ajute din o parte oare-care, și anume:

Când părintele respectiv e cu desăvârșire sărac și n'are banii pentru lucrurile necesari precum nici haine cu ce să-și îmbrace copilul spre a putea frecuenta școala, atunci trebuie recurs la oferte benevole sau la vr'un fond, întemeiat anume spre acest scop; și iar

când unii părinți (la țară mai ales) au lipsă ne-nconjurată de copii lor la lucrurile z'lnice, atunci pentru aceștia se vor putea ține lecțiuni separate în timpul potrivit lor.

Par'că văz pe unii d-ni învățători făcând obiecțiuni în această privință și chiar de aceea vreau să-i previu ca să nu se amărească câtu-și de puțin pentru părerea mea de a se ține lecțiuni suplimentare cu copiii cari nu pot urma școala în timpul prescris.

Funcția de învățător, ce e drept e cea mai grea și mai incomodă, dar nu-î mai puțin adevărat, că e cea mai frumoasă și importantă dintre toate funcțiile. Pentru ce? Pentru că învățătorul crește și formează din tînăra generațiune cetățeni folositori patriei și națiunii. Și fiind-că fie-care om face parte din marea societate, națiune, pentru ce n'ar avea dreptul fie-care să se bucure la fel de acest drept de a forma un bun cetățean? Și cuî i-e dată această formare, dacă nu învățătorului?

Iată dar pe scurt motivul care mă îndeamnă a susține ca copiii cari nu pot urma școala în timpul prescris să se poată și ei crește și instrui spre folosul și binele patriei și națiunii ai căror fi sunt.

Nu voi să mă țin în descrierea modului, cum aceste lecțiuni suplimentare s'ar putea ține, pentru că aceasta depinde de împrejurări, a căror importanță fie-care învățător a parte le știe apleția; vreau să trec însă la subiectul ce mi-am propus a comunica:

Învățătorul, ca să țină o disciplină bună în școală, înainte de toate trebuie să țină o ordine severă, ca toate lucrurile să se întempe în timpul și la locul lor; de aceea dînsul trebuie să se silească a obișnui încă de timpuriu pe elevii săi la o ordine regulată în toate afacerile lor. Spre acest scop însă învățătorul le va servi de modelul unei ordine regulată și severă, pentru-că cea mai mică abatere ce și-o va concede dînsul, aduce cu sine o mulțime de confușiuni. Acum, ca învățătorul să-și obișnuiască elevii la menținerea

unei ordine severă, încă de la început, de la intrarea lor în școală, trebuie să observe bine:

1) ca fie-care elev să apară *la timp* în școală, adică nici prea curînd și nici prea tîrziu, pentru-că venind mai curînd poate face pagubă în școală, curtea și grădina ei și afară de aceea pot vedea chiar exemple rele unii de la alții și tot ast-fel venind mai tîrziu de o parte conturbă pe învățător în lecțiune, iar pe cei-lalți elevi în ascultarea ei, iar de altă parte pierde știința ce și-ar fi putut-o câștiga fiind present la începutul lecțiunii;

2) orî ce elev, după ce și-a așezat hainele la locul destinat, trebuie să-și ocupe locul vizat, pe care nici-decum nu-l poate schimba după plac;

3) fie-care elev să-și aducă cu sine toate lucrurile necesare la instruire și să și le așeze la locul lor, iar nici un alt-fel de lucru ne necesar la instruire să se lase acasă;

4) fie-care elev să fie pregătit cu ceea-ce e de lipsă pentru orî-care oră de lecțiune, iar după ce se termină întrebuințarea lor în ora respectivă să se așeze iar la locul lor;

5) Față cu îndeplinirea necesităților naturale de asemenea trebuiesc obișnuiți copiii la ordine, pentru-că prin eșirea afară prea des, de o parte se conturbă ceialalți, iar de alta rămân cu progresul îndărat;

6) elevii trebuiesc constrînși, ca după terminarea lecțiilor, să se împrăștie în cea mai mare liniște spre casă, fără sgomot, în ordine și cu perechia.

De sine se înțelege, că față cu aceia, cari ar lucra contra acestor dispozițiuni, să se iee cele mai severe măsuri de corectitudine.

Dar la o bună disciplină nu se recere numai atât; se mai cere și liniștea din școală.

Spre acest scop învățătorul de la intrarea elevilor în școală până la terminarea lecțiilor va ține o inspecție corectă asupra tuturilor elevilor săi și chiar de aceea dînsul va trebui să fie cel d'întîi în școală și să-și ia o pozițiune de unde poate predomni peste toți, căci dacă rămân fără inspecțiune, în urma ușurinței lor copilărești, fac sgomot, vorbesc lucruri triviale ș. a. cari numai o bună disciplină nu pot aduce.

Învățătorul nici-odată nu-și va începe lecțiunea până ce toți elevii săi nu cunt în ordine, și aceasta chiar pentru ca elevii singuri să poată observa liniștea recerută.

În timpul instruirii, învățătorul va fi moderat, adică nu

va striga prea tare, dar va vorbi ast-fel încât nici dînsul numai poate observa ceea-ce se întîmplă în scoală, nici decum nu poate servi de model elevilor săi. Și în trecut cu destulă durere fie zis, de aceea încă și astăzi mai există.

Cel mai bun mijloc de a susține liniștea din scoală este ocupațiunea, pentru-că gălăgia și alte limbuții în cele mai dese cazuri provin din lipsa de ocupațiune și din instrucțiunea mecanică; de aceea învățătorul se va îngriji ca să-și ocupe elevii amăsura scopului.

Va domoli său sugruma orî-ce neliniște și gălăgie îndată ce se produce prin propunerea unor întrebări ceva mai grele, adresate celor neliniștiți, pe cari ei neputându-le rezolva numai decît vor fi muștrați. Dar ca să se încunjure ast-fel de neplăceri, ar fi mai consult, ca elevii neliniștiți să se țină mai aproape de învățător.

Pe lângă liniștea externă însă trebuie observată și atențiunea.

Atențiunea, din început chiar, nu depinde de voința noastră, ci de impresiunea ce fac în noi obiectele sensibile. Dintre mai multe obiecte cari fac impresiune în noi acela ne atrage mai mult atențiunea, care face o impresiune mai mare și de aceea neatențiunea elevilor nu tot-dăuna este vrednică de pedeapsă. Ca — atențiunea — numai cu încetul, prin o deprindere des repetată poate să devină arbitrarie — voluntară — și de aici se vede că ea depinde de voința noastră; de aceea învățătorul va ezercita pe elevii săi, ca cu încetul să știe domni asupra atențiunii.

Atențiunea însă adese-orî depinde și de natura obiectului și chiar de aceea învățătorul va nisui a ridica tot-dăuna iritamentul obiectului.

Prin o încordare prea lungă însă ea se ostenește, pentru-că fie-care putere și are marginile sale. De aceea învățătorul nu trebuie să pretindă copiilor ca ei să fie atenți timp mai îndelungat la unul și același obiect.

Fiind-că la prosperarea instrucțiunii se pretinde o atențiune continuă, de aceea e necesar să se știe și cunoască destul de bine acele mijloace, prin cari atențiunea se poate ține încordată timp mai îndelungat! Sunt însă unii învățători, cari în acest respect aplică mijloace de acelea cari nici-decum nu corespund scopului. Spre ex. Prin glume, anecdote și alte lucruri de ris, vor să dea instrucțiunii un escitament, pe când din contră copiii prin acestea mai mult se distrag.

Demnitatea unui învățător nu se poate uni c'un ast-fel de mod al instrucțiunii. Alți învățători promit elevilor fel de fel de lucruri, numai să fie atenți. Aceste mijloace ce asemenea nu sunt bune, pentru-că efectul lor este debilitarea interesului spre instrucțiune. Și iar alți învățători, în fine, voiesc să mențină atențiunea prin forță. Un lucru mai negândit ca acesta nici nu se poate închipui. Liniștea externă se poate menține prin forță, dar atențiunea care e o activitate internă nici-odată.

Sunt foarte multe piedici cari distrag atențiunea elevilor; și până când nu se vor delătura acele piedici, nici cel mai capabil învățător nu va fi în stare să țină încordată atențiunea lor. Delăturarea acelor piedici, contribuie în mod indirect la escitarea atențiunii. Așa d. e. să presupunem, că un elev oare-care a trecut prea curând — înainte de termin — dintr'o clasă — despărțămint — mai inferioară, într'alta superioară, aici acel elev nu pricepe instrucțiunea, pentru că îi lipsesc precunoștințele necesarii și din astă cauză devine moros, și prin aceasta neatent. Și iar să presupunem contrarul, că un elev nu-î trecut în altă clasă mai superioară în timpul determinat, e lăsat să repeteze încă un an ceea-ce el a învățat, atunci de asemenea se va distrage, nu va avea nici o plăcere și nici nu va fi atent. De aceea învățătorul trebuie să fie foarte precaut și să nu treacă cu vederea timpul cel adevărat al trecerei elevilor dintr'o clasă într'alta, fapt, prin care mijloacește indirect la menținerea atențiunii elevilor săi.

Tot spre acest scop dînsul se va îngriji ca elevii să nu stea prea îmbulziți în scaune sau bănci, pentru-că această împrejurare de asemenea le cauzează distragere.

Învățătorul pe timpul instrucțiunii își va lăsa toate alte afaceri de oparte și se va îngriji ca la persoana, purtarea și îmbrăcămintea sa să nu se observe nimic bătător la ochi, nimic ridiculos, pentru-că atunci atențiunea copiilor nu mai poate fi îndreptată asupra instrucțiunii, știut fiind că ei în acest respect sunt cei mai ageri observatori.

Tot ast-fel se va îngriji învățătorul, ca să depărteze orice obiect din școală, care nu se întrebunțează la instrucțiune, pentru-că prin acelea elevii se distrează numai și pentru-că odaia de școală e destinată pur și simplu numai pentru instrucțiune.

Toate acestea ar fi mijloace indirecte spre a escita și men-

ține încordată atențiunea elevilor în școală; afară de acestea însă mai sunt și alte mijloace directe, cari constau în convingerea elevilor asupra importanței subiectului ce se tratează. Aici înainte de toate învățătorul singur trebuie să-și arate interesul cel mai viu posibil spre subiectul ce tratează. Acesta e un mijloc direct scos din întocmirea instrucțiunii, dar afară de acesta mai sunt și alte mijloace directe prin cari se pot asigura atențiunea elevilor, așa d. e.

Învățătorul trebuie să-și câștige iubirea și respectul elevilor săi. Foarte puținii elevi sunt despre cari să se poate zice că au un interes viu asupra cutărui subiect ce li-se propune; acest interes însă trebuie suplinit prin iubirea și respectul elevilor față de învățătorul lor. Dacă elevii își iubesc învățătorul, atunci ori-ce cuvânt ce iese din gura sa îl primesc cu plăcere și-l ascultă cu toată atențiunea.

Învățătorul trebuie să consacreze elevilor săi o atențiune neîntreruptă, ca să le cunoască toate afacerile. Dacă vor observa că tot ceea-ce fac ei învățătorul știe, atunci îi vor da în toate atențiunea pretinsă.

În fine mijlocul cel mai acomodat spre a menține atențiunea elevilor în o încordare continuă este admonițiunea, mai ales atunci, când se conturbă instrucțiunea, când se trece de la un obiect la altul său când materia de predat devine mai grea, etc.

Spre ajungerea scopului ce școala urmărește nu-î de-ajuns ca puterile spiritului și ast-fel și atențiunea să fie îndreptate numai asupra instrucțiunii, ci trebuiesc susținute tot-odată și prin o activitate vie, aică elevii să aibă ocupațiuni. Spre a se putea susține ocupațiunea sa și activitatea proprie a elevilor, totul depinde de elocința învățătorului. Dacă dînsul le va premerge cu exemplu, dacă-î va instrui cu zel, dacă va afla o plăcere — se desfătează — în lucrarea sa și dacă și va întocmi instrucțiunea ast-fel, în cât elevii de sub conducerea sa să poată cugeta, judeca și conchide; în fine, dacă dînsul va cultiva puterile spiritului elevilor săi, ast-fel, în cât mai târziu și dînsii — fără ajutor străin — să se poată cultiva mai departe, atunci poate fi sigur nu numai de o reușită bună, ci tot-odată și de recunoștința atât a părinților cât și a elevilor săi.

Dar afară de ocupațiunea proprie a elevilor din timpul instrucțiunii mai e și altă ocupațiune, afară de orele de instrucțiune, foarte necesară din toate punctele de vedere.

Una dintre aceste ocupațiuni ar fi, pregătirea acasă p n-tru ora viitoare de instrucțiune. Învățătorul, la finea fie cărei lecțiuni, va arăta elevilor săi materia ce o aŭ pentru ora viitoare și-î va încuragia ca să citească și să se prepare cu cea mai mare diligență și pe acasă pentru ora viitoare; și atunci știind ei de mai înainte materia ce urmează și mai ales găsind'o prea grea de priceput, cu atât mai mult vor fi mai atenți la instrucțiune.

Altă ocupațiune de soiul acesta este, repetirea lucrurilor învățate în școală pe acasă. Relativ la acest punct mi-aș permite a face oare-cari observări nici decum în scop de a pune la îndoială buna-voința d-lor colegi, ci din contră spre buna propășire a instrucțiunii. Așa:

a) Învățătorul să se folosească de ori ce ocaziune ca să arete elevilor săi folosul și importanța repetirilor lecțiunilor pe acasă și spre aceasta tot-odată să i încurageze;

b) La terminarea orei de instrucțiune să precizeze ceea-ce aŭ de a repeta în întreg și ceea-ce aŭ să-și repețească pe scurt, cuprinzând lucrul în un întreg;

c) În ora următoare, învățătorul examinându-î se va convinge de diligența ce aŭ pus'o în acest respect. Aici apoi e locul potrivit să laude și remunereze pe cei ce merită ca așa să influențeze și să escite și în ceialați diligența:

d) De la elevii cei mai mici nu se aștepta alt succes din aceste repetiri, de cât să se exerciteze și să-și imprime în memorie ceea-ce aŭ învățat în școală; iar de la cei mai mărisori se va pretinde să știe judece și să priceapă mai fundamental toate lucrurile ce le-aŭ auzit în școală;

e) Asupra obiectelor ce aŭ să le practice în viață și în cari trebuie să-și câstige o dexteritate mecanică, să cere foarte mult exercițiū pentru-că alt-fel nici-odată nu le vor putea aplica. Aceste exerciții la început se fac în școală sub conducerea învățătorului și numai mai târziu se vor lăsa de sine și afară de școală.

Mai vin apoi ocupațiunile domestice despre regulile învățate în școală.

Aici însă învățătorul, ca să nu pericliteze cultura fizică și spirituală a elevilor, adică să le lase timp și pentru recreare, dar înainte de toate luând în considerare relațiunile lor domestice, nu le va da prea multe ocupațiuni de soiul acesta.

Cu ocupațiunile domestice se vor împreuna mai multe scopuri, așa, la ocupațiunile scripturistice, caligrafia și ortografia.

Ocupațiunile scripturistice trebuiesc mai întâi corectate și apoi reînapoiate elevilor, ca ei să-și vadă greșelile și așa să se îndrepteze. De cum-va învățătorul n'ar avea timpul necesar ca să le corecteze pe toate, atunci va corecta numai una sigură în auzul tutulor.

În fine ocupațiunile pe cari elevii singuri și le aleg sunt cele mai bune și mai de recomandat. Acestea trebuie să li-se dea o importanță specială, pentru-că prin ele elevilor li-se dă ocaziune să învețe și fără ajutorul învățătorului. La aprecierea acestor ocupațiuni învățătorul însă trebuie să fie cu mult mai crutător.

Aceste relatări pe scurt sunt părerile mele de a se putea menține o bună disciplină în școala primară, care țintește la civilizațiunea generală, cu alte vorbe, ea este baza culturii întregii omeniri.

După cum se poate vedea din cele relatate, totul depinde însă de învățător și de la el se așteaptă totul. De aceea fiecare învățător ar profita foarte mult pentru sine și ar aduce cel mai însemnat folos omenirii, dacă și-ar da silința mai mare spre a găsi mijloace corespunzătoare veacului de lumină în care trăim ca să mențină disciplina în școală, fără care nu poate face nimic, toată strădania sa e zădărnicită.

Ca să se poată vedea năzuința oamenilor de școală din alte state în această privință, voi da în numărul viitor în traducere în întregul ei conferința D-lui rector *Dr. I. Bucher*, ținută în a 2-a adunare generală, din 1890, a învățătorilor elvețiani din Lucerna.

Ioan G. Neamțu.

